

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Erciyes Dergisinin 37. Yayın Yılında - Âlim GERÇEL.....	1
Him Taşı (Şiir) - Ali AKDEMİR.....	1
Değerli Ağabeyim Av. Nevzat Türkten - Âlim GERÇEL.....	2
Asırlık Bir Çınar - Dr. Seyfi ŞAHİN.....	2
Nevzat Türkten'in Şiirleri - Alpaslan GERÇEL.....	4
Nevzat Türkten Beyefendi - Prof. Dr. Halûk YAVUZ.....	10
Hasbihâl - Mehmet Şükrü BAŞ.....	11
Kayseri'nin İkinci Erciyes'i: Nevzat Türkten - R. Mithat YILMAZ.....	13
Nevzat Türkten İle Söyleşi - Yaşar ELDEN.....	15
Kayseri'nin Kültür Abidesi: Nevzat Türkten - S. Burhanettin AKBAŞ.....	24
Bir Gül-i Rânâ: Müjgân Cunbur - A. Yağmur TUNALI.....	26
Müjgân Cunbur - Mehmet Nuri YARDIM.....	30
Gerçek Devlet Özur Dilemez - Prof. Dr. Saadettin Yağmur Gömeç.....	31
Gitsin (Şiir) Ertuğrul Kalafat.....	32

YIL : 37

SAYI : 433

OCAK, 2014

ISSN : 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi
(Ulusal Hakemli Dergi)
ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Kayseri Kültür ve Turizm Derneği adına:
Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü
Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN
Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Dr. Ahmet KAYASANDIK

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ
Telefon - Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı
Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8
38010 Kocasinan/KAYSERİ

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayı: 7,5 TL

Yıllık abone bedeli: 50 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 90 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro - 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı:

Âlim Gerçel, 116866

HAKEM HEYETİ

Av. Nevzat TÜRKTEKİN (Erciyes Dergisi Emektarı)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)
Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal GÖDE (Süleyman Demirel Ü'den Emekli)
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'den Emekli)
Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'den Emekli)
Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)
Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)
Doç. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)
Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)
Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: erciyesdergisi@mynet.com

alimgercel@mynet.com

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.
Orta Sanayi Bölgesi, Gazibey Caddesi, Nu.: 15
(Anatamir Karşısı) KAYSERİ
Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54
Ağ sayfası: www.gecityayinevi.com
E-posta: gecitmatbaacilik@hotmail.com

Âlim GERÇEL

Değerli Gönül Dostları,
Erciyes dergimiz 1978 yılından bu yana aylık olarak, 36 yayın yılını tamamlamış ve 433. sayısı ile 37. yaşına girmiştir. Dergimiz, Anadolu'da yayınlanan en uzun ömürlü ve istikrarlı dergi olmuştur. Bu müddet içerisinde Erciyes dergisinde 1550 yazar ve şairimizin çalışmalarına yer verilmiştir.

1980 yılından itibaren Erciyes'in sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü yapan değerli büyüğümüz Av. Nevzat TÜRKTEN, bu görevini aralık 2013 sayımızdaki *"Aziz okuyucu! Bu sayı ile Nevzat Türkten'in sahipliğindeki Erciyes dergisinin neşri son bulmaktadır. Başka bir sahiplik altında devamına çalışacağız. İnşallah diyerek veda edelim. Selâmlar. Nevzat TÜRKTEN"* mesajı ile bitirmiştir. Av. Nevzat TÜRKTEN'in bu görevi bırakmasına, bugünkü yaşında (86) Erciyes'in ağır yükünü taşımasına gönlümüz razı olamazdı.

Erciyes dergimizin bugünlere ulaşmasında başta Nevzat TÜRKTEN Bey olmak üzere yazarlarımıza, şairlerimize, abonelerimize; reklamlarıyla maddi destek olan hayırseverlere dergimize katkılarından dolayı çok teşekkür ederiz.

Erciyes dergimiz sizin destekleriniz devam ettiği müddetçe yayın hayatına "Kayseri Kültür ve Turizm Derneği" adına devam edecektir.

Yeni dönemde dergimizin sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü Âlim GERÇEL, genel yayın müdürlüğünü Ömer BÜYÜKBAŞ, koordinatörlüğünü Prof. Dr. Remzi KILIÇ, editörlüğünü Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN ve Dr. Ahmet Kayasandık üstlendiler.

Baştan beri bütün üniversitelerimizde "bilimsel yayın olarak" kabul gören Erciyes'in hakem heyetini yeni üyelerle takviye ederek daha güçlü bir hâle getirdik. Kadromuza yeni güç veren gönül dostlarımıza da hoş geldiniz, diyoruz.

"Başınız Erciyes gibi dik, alınız açık olsun."
Selam, sevgi ve saygılarımızla...

Ruh verdiğin kalemini kâğıda tut, çizsin
Deniz gibi seki seki dalgalanan bayrak
İrip irip esen rüzgârın yeter.

Erciyes ikliminin zeki bakışlısı, geleneği
Necip gibi yaşatma çaban, dillere destan.

Altaylarda söylenen türkü Alpleri aştı

Anadolu'nun mendireği Erciyesle kucaklaştı

Şiirsel duruşlu çelebi, adaletin him taşı

Edebiyata yazılan mektup, inançlı nefer

Merhamet çıkını yanında taşıyan

Mülayim şair, imge bahçen dolu

Kırkikindi bulutları gibi yekin Erciyes'ten.

Uzun soluklu, nefesi derin gezgin

Yazın eri, edebiyat yüklü bulutlardan

Yağmur gibi damlarken öyküler

Benliğinin ipuçlarını verdi Erciyes.

Taştan mı öğrendin sabretmeyi

Kapısı açık baharlara çağrılısın

Sen sevildikçe gelir ay vakti

Hüzne sığınıp durma, söküğünü dik

Bu kaçınıcı kriz, kaçınıcı hayıf...

NEV ZÂD, gitme vakti deme, kal

Ezgin, türkü olacak Erciyes'in oylumunda.

Ali AKDEMİR

1966 yılında Kayseri Cumhuriyet Mahallesi-
sindeki Belediye İş Hanında Türk Kültür
Derneğine Kayseri Lisesi öğrencisi ola-
rak gidiyoruz. Burada millî ve manevî duygularını-
mızı geliştiriyoruz. Nevzat TÜRK TEN ağabeyimi
burada tanıdım. Türk Kültür Derneğinin yönetim
kurulu başkanı idi. Daha sonra, Sümerbank İş
Merkezindeki avukatlık bürosunda sık sık ziyaret
ediyor, değerli fikirlerini alıyor ve görüşlerinden
faydalanıyorduk.

Çalışkanlığı, gönül adamlığı, fedakârlığı ile ör-
nek aldığımız Nevzat ağabeyi, daha sonra Milliyet-
çi Hareket Partisi il başkanı, yönetim kurulu üyesi,
il genel meclisi üyesi ve Kayseri Belediyesi meclis
üyesi olarak her zaman Allah rızası için hizmet
yarışında gördük. 12 Eylül 1980 ihtilalinden son-
ra, daha önce maddi manevi desteğini hiç esirge-
mediği Erciyes dergimizin hadimi olarak bir defa
daha örnek insan olduğunu bize gösterdi. İlimizde
Ahmet Yesevi Mahallesinde (eski Fuar Mahalle-
si) 1966 yılından itibaren muhacir olarak Doğu
Türkistan'dan gelen ve yerleşen Uygur Türklerinin
de o günden bugüne kadar her zaman yardımcı-
sı ve destekçisi olmuştur. Türk kültürüne verdiği
destek ve hizmetlerden dolayı bugüne kadar on-
larca üniversitemizde tertiplenen bilgi şölenlerin-
de birbirinden değerli bildiriyle katılmış ve takdir
toplamaştır. Ayrıca çeşitli kuruluşlardan elliye aşkın
hizmet ve kültür ödülü almıştır. Ülkü birliğimiz-
den dolayı yurt içinde ve yurt dışında birçok bilgi
şölenine birlikte katıldık. Günümüzün Yunus'u,
Dede Korkut'u olan Nevzat ağabey, sadeliği ve
yumuşak başlığı yanında haksızlık ve düzensizlik-
ler karşısında bir anda parlayan şimşektir.

Türk dünyasında gezmediği, görmediği ülke
kalmamıştır. Ayrıca Avrupa, Amerika ve Asya'da
da birçok ülkeyi gezmiş, görmüştür.

Oturma arkadaşları için kurduğu Kavakçılık
Kooperatifi ve Meysu Fabrikasının ortaklığı ile de
onun müteşebbis karakterini görürüz.

Ağabeyim Nevzat Türkten ile tanışmak, onun
değerli kültür birikimlerinden faydalanmak ve 36.
senesinde Erciyes dergisinde birlikte çalışmak be-
nim için şereftir, mutluluk kaynağıdır.

Allah'tan kendine, en büyük zevki olan Türk
Dünyasına ve kültürüne hizmet için hayırlı ömür-
ler diliyorum.

Nevzat Türkten, 1952 yılında ilk defa
kurulan "Milliyetçiler Derneği"nin ilk
kurucularındandır. O günlerde CHP
iktidardan gitmiş, İslam inancı ve muameleleri
üzerindeki büyük tehdit kalkmış, Türk milletinin
tarih, töre, kültür ve sanatı da azade olmuştu. Millî
duygu ve düşünceler hürriyetine kavuşmuştu.

Demokrat Partinin iktidara gelmesi, bir
kâbusu izale etmişti. Türk Milleti, soluklanmış
fikir dünyası birdenbire yeşermeye başlamıştı.
Gönüllerde vatan, millet, Allah, peygamber,
din, İslam, güzel ahlak, kardeşlik duyguları çuşa
gelmişti. Büyük bir millet için artık bayram günleri
başlamıştı. Onun için de başta İstanbul, Ankara
ve diğer büyük şehirlerde Milliyetçiler Dernekleri
kurulmaya başlamıştı. Kayseri'de de Milliyetçiler
Derneği kurulmuştu.

İşte Nevzat ağabey, bu derneği Kayseri'de
kurup geliştirenlerdendir. Ancak özel pazarlıkla
kurulan ve başında da bir Farmason (Celal Bayar)
un bulunduğu Demokrat Parti (DP) böyle bir
gelişmeyi hemen durdurdu. Dernekleri kapattı.

Ahmet Emin Yalman gibi mason ve
dönme yazarlar hücumu geçmiş, her zaman
olduğu gibi laiklik, batıcılık, muasır medeniyet,
Atatürk sloganlarını ortaya atarak bu dernekleri
kapattırmıştı. Yani Türk milleti kendi devleti
yoluyla baskı altına alınmaya devam ediyordu.

Hâlbuki DP, kendi dayanağını kaybediyor,
gençliği ve üniversitelerde yetişecek millî
potansiyeli yok ediyordu. Yani kendi kendine
tuzak hazırlıyordu. Rahmetli Adnan Menderes
bunu hiç kavrayamadı. Aldığı oylar ve kendi
inandığı demokrasi yoluyla iktidarını devam
ettireceğini sandı. Hâsılı kendi iktidarı döneminde
kendini koruyacak bir gençlik yetiştiremedi.
Maalesef bunun da cezasını hayatı ile ödedi.

Nevzat Türkten, her ne kadar bu dernek

kaplanmışsa da mücadeleden vazgeçmedi. Kendisi ve mücadele arkadaşları ile 1956 senesinde Kayseri Türk Kültür Derneğini kurdular. Kurucular arasında yer alan eski milletvekili Av. Mehmet Altmışyedioglu, Dr İsmail Alikışoglu'nu da burada rahmetle anmak istiyorum. Bu dernek halen Kayseri Kültür ve Turizm Derneği olarak İnş. Müh. Âlim Gerçel Başkanlığında varlığını sürdürmektedir. Bu derneğin faaliyetlerini yürütenler arasında ye alan eski Müftü Abdullah Saraçoğlu, Kitapçı Hasan Özkavukçu, Kitapçı Mustafa Hamurkâr, İbrahim Özbekar, Ahmet Bacanak, Turan Berkok ve Esnaf İbrahim Yelkara ağabeyleri de anmadan geçmeyelim. Kayseri Türk Kültür Derneği, Kayseri fikir hayatını hep yönlendirmiş, bir okul gibi millî ve manevi değerleri yüksek çok sayıda insan yetiştirmiştir. Bugün Kayseri'de yetişmiş üniversite mezunlarının pek çoğu bu feyiz ve irfan yuvasının eseridir.

Nevzat Türkten, siyasi olarak da hep önde oldu. MHP il başkanlığı, MKYK üyeliği, Belediye ve il genel meclisi üyelikleri de yaptı. Türk milliyetçiliğinin yükselmesini hep şiar edinmiş, bir fikir ve aksiyon adamıdır. Kayseri'nin kendine danışılan aksakalıdır.

Erciyes Dergileri

Kayseri'de Erciyes dergisini ilk çıkaran kişi büyük Türkçü Yunus Bekir'dir. Bu fikir ve dava adamı 1910 yılında neşriyata başladı. Uzun bir süre devam etti. Ancak Balkan savaşlarından başlayarak seferberlik ve Kuvva-yı Milliye savaşlarının getirdiği ekonomik, siyasi ve toplumsal bunalımlar, her işi akamete uğrattığı gibi gazete ve dergi basımını da çöktürdü. Yunus Bekir'in Erciyes'i de yayın hayatını bu sebeple bitirdi.

İkinci Erciyes dergisi, 1930'larda Kayseri Halkevi tarafından çıkarıldı.

Üçüncü Erciyes dergisi 1950'li yıllarda öğretmen, edebiyatçı, folklor araştırmacısı Kazım Yedekçioğlu tarafından neşredilmeye başladı. Bir süre sonra, bu dergi de maddi sıkıntılar yüzünden kapandı. 1960'lı yıllarda ise Kazım Yedekçioğlu, Yeni Erciyes adıyla 83 sayı yayınladıktan sonra bu

dergi de kapandı.

Dördüncü kez 1978'de yayın hayatına başlatılan Erciyes dergisi, Kayseri Kültür ve Turizm Derneğinin yayın organı olarak neşir hayatına girdi. Sahibi ve yazı işleri müdürü, dernek adına Âlim Gerçel idi. 1980 ihtilalinin getirdiği bulanık siyasi ve fikir dünyası karmaşasında derginin güvenliği için sahibi ve yazı işleri müdürü Nevzat Türkten, genel yayın yönetmeni Âlim Gerçel oldu. Dergi düşünce ve edebiyat dünyamıza hizmete devam etti. Halen de devam ediyor. 36 yılı dolduran yayın süresince Erciyes dergisi, 1550 değişik imzalı şaire ve yazara kapılarını açtı. Yine bu süre içinde yurt dışından ve yurt içinden 78 adet ödül almıştır.

Erciyes dergisi, Türk milletine ait değerleri, sanat ve edebiyatı, folklor, şiir ve diğer dalları başı dik, alını açık olarak şerefle temsil etmektedir.

Değerli fikir, düşünce ve dava adamı Nevzat Türkten'in Türk edebiyatına, folkloruna da hizmeti çoktur. O, Kayseri'de yayınlayarak bütün Türk edebiyatı, folkloru camiasına gönderdiği, Kültür Bakanlığı ve üniversiteler tarafından referans dergi olarak kabul edilen Erciyes dergisini azimle, kararlılıkla ve sabırla çıkararak millî kültüre çok büyük hizmet etmiştir.

Nevzat ağabey, 86 yaşında bu görevini derginin 37. yılı, 433. sayısıyla Âlim Gerçel'e devretti.

O, hayatında İslam'ı yaşayan, alınıdaki secde iziyle çok iyi bir mümin olarak hayatını sürdürüyor. Bize iyi bir örnek oldu. Özel hayatında sabrı, güler yüzü, nezaketi ile bir İstanbul efendisidir. Edebiyat camiasındaki itibarı ve şerefiyle, Türk milletine ettiği hizmetin iç huzurunu yaşamaktadır. Kendisi aynı zamanda güvendiğim çok iyi bir kapı komşumdur.

Kayseri düşünürlerinin Müslümanlarının ve milliyetçilerinin abisi olarak hep saygı gördü. Daha da görecektir inşallah...

Allah onun ömrünü uzun, amelini güzel etsin, vesselam.

Nevzat TÜRK TEN, Kerim ÖZBEKLER, Mahmut TÜRK TEN, Murathan TÜRK TEN

NEVZAT TÜRK TEN'İN ŞİİRLERİ

Alpaslan GERÇEL

YÂ SABIR

Diyar-ı sulhta onu bilen yok
Kin diyarında rastladık çok çok
Alır hasmının hemen canını
Eğer bulursa elinde bir ok.

Kırıcı sözlü, katı mı katı
Hoşgörü nedir, yazmaz lûgati
Bed sesiyle bir bağırsın hele
Dayanmaz tavan, yıkılmış çatı.

Düzelmez asla daha da azar
Bir yol yüzüne edersem nazar
Görürsün Allah neler yaratmış
Abusu'l-vecih, kerîhü'l-manzar.

Ha düşman ha bu, ikisi de bir
Böyle giderse sonumuz kabir
Ne olur yâ Rab buna bir çare
Ya ona insaf, ya bize sabır.

(1978)

HAYAL ÂLEMİNDE

Hayalimde bir güzel
Dedi bana: Haydi gel.
Gönlüm sanki bu gazel:
Uçtu gitti eline.

Yıllar sanki gün oldu
Kalbim aşkıyla doldu
Bilmem bana ne oldu
Daldım sevgi seline.

Rüya gibi tez bitti
Çünkü hayaldî gitti
Beni divane etti
Düşüm eller diline.
(18.10.1949)

GÖRDÜĞÜM GÜZEL

Simsiyah koyu saçlı
Ben dün bir güzel gördüm
Bir hilâl gibi kaşlı
Ben dün bir güzel gördüm.
Gül gibi yanakları
Kırazdan dudakları
Yakınmış konakları
Ben dün bir güzel gördüm.

ELLERE YÂR OLAN SEVGİLİ

Gözlerim her yerde hep seni arar
Kollarım rüyada hep seni sarar
Gönlüm her saniye hep seni sorar
Ellere yâr olan sevgili seni.

Düşündükçe ateş olur yanarım
Unuttukça öldüğümü sanırım
Bulabilsem kim demiş ki kanarım
Ellere yâr olan sevgili seni.
(23 Eylül 1949)

KAHROLASI SEVGİLİ

Çok sevdimdi ben seni
Yanağındaki beni
Adeta oldum deli
Allah kahretsin seni.

Hayatım, ruhum oldun
Hemencecik kayboldun
Başka dallara kondun
Allah kahretsin seni.

Adın kalbime yazdın
Sen kız değil bir nazdın
Mezarımı sen kazdın
Allah kahretsin seni.

Hiç kabahat yok sende
Bütün kabahat bende
Adam olmam yine de
Allah kahretsin beni.
(17.10.1949)

DÜĞÜN SALONUNDA ÇOCUKLAR

Dokunmayın hatırlarına
Düğün salonunda da olsa koşsunlar,
Kıştan bahara çıkmış danalar gibi!
Elleri değmişken
Yaşasınlar çocukluklarını.
Yavruları şimdiden
Büüklük cenderesine sokmayın.
Hem unutmayın
En küçüğüne bile şeker ikram etmeyi

Benim hakkımı da
Onlara verin.
Düğün dernek bir vesile
Zaten bu şenlik
Kadınlardan sonra,
Çocuklar için değil mi? (1979)

DAĞLARIM

Aşkınla gönül dağlarım
Mecnun'dan başka neyim
Nerde benim dağlarım.

DİLLERİM

Ruh şad eder dillerin
Yardımcısı Tanrı olsun
Sana bağlı dillerin.
(Ekim-Kasım 1948)

SEVMEK

Sevmek ne güzel şey
İnsanı hülyaya daldırır.
Sevmek ne güzel şey
İnsanı semaya kaldırır.
Sevenler unuttur dünyayı
Sevgilisini alır da yanına
Gider mehtapta kırlara
Dalan sihirli âleme
Seyredecek semayı.
(10 Kasım 1949)

NEREDESİN?

Sen
Rüyalarımın sevgilisi
Sen
Hülyalarımın cicisi
Neredesin?
Hani o güzel sesin
Yanaklarımı yakan
Dudaklarımı kavuran
O sihirli nefesin? (15 Kasım 1949)

TATLI HAYALLER

Bugünü düşünürken hatırladım dünleri
İçim hasretle doldu istedim o günleri

Geçen o baharıma ah edip hayran kaldım
Tekrar yaşamak için naçar hayale daldım.

Boğazları küpeli iki ak kuzu vardır.
Hiçbir yere sığmazdık “Ali Dağı” da dardı.

Otlatmağa giderdik, tarlaya, bağa, dağa,
“Elim Yağlı” oynardık, koşardık sola, sağa
“Saklambaç”ı kızlarla oynardık ekser zaman
Biz erkekler isterdik oyunlar olsun yaman.

Giderdik subaşına, çörtende yıkanırđık,
Bazen de dağa çıkar, yorulur tıkanırđık.

“Met” oynardık çok zaman, bağırdık “yel yelek”
Kavuna rağbet etmez, olsun derdik hep kelek.

İnlerinde oynardık, yuvamızdı “Dut Dere”,
Bu tatlı hayallere devamdayken ne çare.

Hüzün veren sesiyle bozacının uyandım
Geçen çocukluğuma bir kere daha yandım.
(10.05.1950)

YEŞİL ADA'YA

Kıbrıs, yeşil ada.

Selam sana!

Palikarya varsın ulusun.

Sen benimsin

Sen maloldun bana

Altmış beş bin cana.

Yeşil ada!

O taraftan esen yel

Selâm getir bana.

Bu selâmlar içinde

Dağından taşından,

Ağacından, kuşundan,

Ak saçlı ninemden, küçük Ayşe'den

Fatihalar okuyalım

Şehitlerin ruhuna.

Yeşil ada!

Selâm sana.

Çakal ulumalarından,

Ayı homurdanmalarından,

Sakın korkma ha!

Korkma yakışmaz sana.

Çünkü sen Türk'sün,

Adımı verdim sana

Dün olduğun gibi Türk'sün, bugün de

Daima Türk kalacaksın

Tarih boyunca... (20.03.1950)

ELİN SANIRIM

Bazen açık pencereden

Rüzgâr içeri girer de

Okşar yüzümü,

Elin gibi.

Onu elin sanırım;

Çünkü her şey

Senden bir parça gibi gelir bana...

Bazen hayallerken seni

Kendimi kollarında sanır

Dalarım...

Ve o zaman

Yüzümü okşayan

Bir nefes gibi dolaşan

Ilık yeli

Senin elin,

Senin nefesin sanırım. (05.02.1950)

NEYE DÖNDÜRDÜN BENİ?

Sana gönül bağlarım

Çaylar gibi çağlarım

Dertli gibi ağlarım

Neye döndürdün beni?

Ağlarım gündüz gece

Kimse bilmez gizlice

Söyleyemem tek hece

Neye döndürdün beni?

Yel eser ılık ılık

Kalbim de sana kırık

Gözüm aşktan pek yılık

Neye döndürdün beni? (10.03.1950)

İT, AYISI SÜRÜSÜNE

Yürü it oğlu yürü
Ardından piçler sürü
Bana insan Türk derler
Sense ayıdan sürü

Ürü it oğlu ürü
Nasıl unuttun dünü
Güzel Katerina'ını
Bana sattığın günü.

(15.04.1950)

GÖNÜL FERMAN DİNLEMİYOR SEVGİLİM

Gönül ferman dinlemiyor sevgilim:
Sen bir zengin kızısın,
Bense orta hâlli
Memur oğluyum.
Ama yine de
Seni sevdim...
Gönül ferman dinlemiyor sevgilim.
Ama o gönülün
Kendi hesabı;
Zira dinletiyorlar...
Ben seni sevmişim,
Yahut sen de beni;
Ne çıkar...
Ama razı olmayıp
Baban vermedikten sonra
Kayseri'nin âdeti
Böyle olduktan sonra
Ben istediğim kadar
Hayal kurayım.
Tabi boşa kurarım
Seni vereceklermiş
Zengin oğluna...

(30.05.1950)

GASBODİN TÜRKÜSÜ

Hey Gasbodin Gasbodin!
Ne iman kaldı, ne din.
Kimseye mana bulama
Kendi elinle ettin...
Müthiş girdin kafese
Sesin benzer o sese
Bir ayının emrinde
Hırlıyorsun herkese.

Düşünüp arlanmazsın
Köleliğe kanmazsın
Rezil kepaze mahlûk
Sen hiç mi utanmazsın?

Çakal mısın, köpek mi?
Kalleş misin, ödleğ mi?
Kurulunca işlersin
Kukla mısın, bebek mi?

(10.11.1950)

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Ad saldık ilden ile
Koymadık hiçbir belde
Ant içtik Kore'ye de
Adımız andımızdır.

Akınımız tufandır
Öz yurdumuz Tarandır.
Kitabımız Kur'andır.
Adımız andımızdır.

Biz Rabb'in halis kulu
Ulu, pis, kâfir, ulu
Yoktur bizden daha ulu
Adımız andımızdır.

Sakınmayız gözümüzü
Vatan için özümüzü
Tutarız biz sözümüzü
Adımız andımızdır.

(15.11.1950)

KAHVERENGİ GÖZLERİN

Beni sana bend'eder
Kahverengi gözlerin.
Seni seviyorum der
Kahverengi gözlerin.

Baktıkça eritiyor,
Aşkımı diriltiyor,
Yaşamama yetiyor
Kahverengi gözlerin.

Sensin gönlümün eşi
Benliğimin ateşi
Hayatımın güneşi
Kahverengi gözlerin.

Gül gibi güzel yüzün
Tatlı nağme her sözün
Senin hülâsan, özün
Kahverengi gözlerin.

Her zaman olur kader
Zaman etme heder
Dolmasın korku, keder
Kahverengi gözlerin.

Hayatın neyi düzgün,
Görmek istemem üzgün.
Baksın bana hep süzgün,
Kahverengi gözlerin.

(23.11.1950)

SÖYLETME BENİ

Hafif buyur efendim,
“Küpüne zarardır keskin sirke”
Mağlup olma benliğine,
“Narsis” gibi.
Ve bendene,
Bindiğin dalı kesercesine
“Cehenneme kadar yolun var” deme...
Kırma,
Hem de söyletme beni!
Cehennem bizzat sensin!
Ve ben,
Senin ateşine mahkûm
Bir cehennemlik!

YARIN BİZİMDİR

Kışner atımız
Var pusatımız
Harp sanatımız
Yarın bizimdir.

Susacak Bulgar
Ölecek Ruslar
Turan nazlı yâr
Yarın bizimdir.

Kan dökeceğiz
Diz çökeceğiz
Bel bükeceğiz
Yarın bizimdir.

Kıbrıs benimsin
Turan yerimsin
Kırım sevinsin
Yarın bizimdir.

(Ocak, 1951)

KALE KAPISI

(*Kayseri Kalesi aslanlı kapısı*)

Yüzünde keder
Bitemler eder
Bakımsızım der
Kale kapısı.

Eskiden kaldı
Şereffi, şanlı
İki aslanlı
Kale kapısı.

Hep biteviye
Bakar güneye
Kıbledir diye
Kale kapısı.

Üstünde oda
Teşkilat* orda
Saklasın Hüda
Kale kapısı.

(Ocak 1951)

*Türk Gençlik Teşkilatı Kayseri Şubesi.

ALLAH DİYE ÖLMEK İÇİN

Allah diye ölmek için bu dünyaya gelmişiz
Vatan için, bayrak için ölmesini bilmişiz
Cenk yerinde serden geçip düşman bağı
delmişiz
Allah diye ölmek için bu dünyaya gelmişiz.

Allah izni, kan kuvveti yere düşman sermişiz
Acız düşman dinince her an aman vermişiz
İcabında dilenmeden şefaate de ermişiz
Allah diye ölmek için bu dünyaya gelmişiz.

Söz verince dünya göçse sözümüzde durmuşuz
Bizi vurmak isteyen can evinden vurmuşuz
Bu dünyaya, insanlığın örneğini vermişiz
Allah diye ölmek için bu dünyaya gelmişiz.
(02 Nisan 1951)

ERCİYES GİBİ

*Erciyes dergimizin ve teşebbüsümüzün
küçümsenmesi sebebiyle*

Bütün haşmetiyle sevdik ismini,
Kapağına daim, koyduk resmini
İttifakla dedik: Olsun Erciyes,
Gururla dergiye verdik ismini.

İlm ü irfan için çıktık bu yola
Koyduk varımızı, girdik kol kola
Maksadımız Türk'ün harsına hizmet
Sayimize tevfik Allah'tan ola.

Ancak istemezler dediler heman
Kadroları zayıf, muhteva yavan
Kösteklersen şüir, yazı vereni
Kapanacakları görünür ayan.

Ey karnı almaz, beşinci kolsun,
Dilerim dar gönlün, hüsrarla dolsun.
Senin de ey karı Erciyes gibi
Her zaman başın dik, alnın ak olsun.
(1978)

HAYALİ KALDI BENDE

Aradan zaman geçti sevgin halloldu derde
Nerde o geçen günler nerde sevgilim nerde
Elden gitti fırsatlar çocukluk vardı serde
Dudağındaki benin beni hayali kaldı bende.

Servi boylum boyuyla bir fidan, bir daldı
O güzel yanakları tabiatından aldı
Dudağı kiraz gibi kim bilir belki baldı
Dalgalı kumral saçın hayali kaldı bende.

Dermansız âşığıyım seni bir canımız
Yaresi var kalbimde onun tiğ-i müjganım
Yâr eli kurtarmalı ağındayım hicranın
Gözlerindeki ummandan bir hayal kaldı bende.

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer
Maziden tatlı bir şey kalmışsa daha eğer
İstırabın da duydum bir zevki varmış meğer
Kısa süren baharın hayali kaldı bende.
(20.12.1953)

Komünizmin yıkıldığı o tarihî 1990 yıllarıydı. Nerede okuduğumu şimdi hatırlamadığım bir haber dikkatimi çekmişti: “*Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, Rusya Federasyonuna bağlı özerk Türk bölgelerine gezi düzenliyor.*” Önceden Özbekistan, Kazakistan, Azerbaycan gibi bağımsızlığını kazanmış Türk Cumhuriyetleri’ne gezi düzenlendiğini biliyordum. Fakat katılamamıştım. Bu seyahati kaçırmak istemedim ve katılmak için gerekli başvuruları yaptım. 1993 yılı temmuzunun başlarında, Madımak Otelı olayının ertesi günü, yaklaşık iki hafta sürecek gezimize, İstanbul Atatürk Havaalanından, Tataristan’ın başşehri Kazan’a uçarak başladık.

Daha sonra, herhâlde Tataristan’dan Tuva’ya giderken uçakta, uzun boylu, zayıfça bir bey ile tanıştım. İsminin Nevzat Türkten olduğunu söyledi. Bu isim bana hiç de yabancı değildi. Çünkü yazılarını ilgi ile okuduğum Erciyes dergisinin ön kapasının arkasında her zaman gördüğüm, derginin sahibinin adıydı. Uzun yıllar aynı şehirde bulunmamıza rağmen, tanışmak ancak şimdi nasip olmuştu.

Dergi hakkında konuşurken, birçok kültür dergisi gibi abone sayısı bakımından ve maddi açıdan sıkıntıları olduğunu öğrenince, bir şeyler yapmam gerektiğini hissettim. Kendisine yolcular arasında bir abone yapma çalışması başlatabileceğimi söyledim. Nevzat Bey, derginin sahibi, tanınmış bir kişi olarak bunu yapamazdı. Kendi şahsı için istiyor gibi düşünülebilirdi. Ben ise, dergiyle sadece gönül bağım olduğu için, bu çalışmayı rahatlıkla yapabildim. Üstelik dergiye karınca kararınca bir yardımda bulunacak, derginin hayatta kalmasına bir nebze de olsa katkıda bulunacaktım. Uçakta dergiyi tanıtarak ve parasını da peşin alarak birçok kişiyi abone yaptım. Zannediyorum Nevzat Bey de bundan memnun oldu. Bu unutulmaz geziyi hayatımda gördüğüm ve bu yolculukta tanıştığım en çalışkan insanlardan biri olan Erdoğan Aslıyüce Bey “*Adım Adım Türk Yurtları*” kitabında anlattı.

Nevzat Bey denince aklıma önce, dostlarını unutmayan, vefaya örnek gösterilecek bir insan ge-

lir. Kendinden yaşça küçük olan beni bile her bayramda, benden önce arar. Sakindir. Şimdiye kadar hiç öfkelenmediğine, yüksek sesle konuştuğuna şahit olmadım.

Nevzat Bey geçmişi, birçoğunu yitirdiğimiz o eski güzelliklerimizi anlatabilen nadir insanlardan biridir. Bu yönüyle Kayseri kültürünün, dolayısıyla Türk kültürünün korunması için bulunmaz biri. Çünkü bu işi yapabilecek kişinin hafızası kuvvetli olmalıdır. Yazabilecek kadar da çalışkan olmalıdır. Kimin söylediğini unuttum: “*Okumak tembel işidir. Ancak çalışkanlar yazabilir.*” Nevzat Bey hafızası, yazarlığı ve dergicilikle haşır neşir olması sebebiyle gerçek bir kültür aktarıcısıdır. Ama biraz da tenkit edeyim. Niçin daha fazla yazmıyor? Yazılarını zevkle okuyorum.

Bence Nevzat Bey’in en önemli hizmeti Erciyes dergisidir. Zaten kendisi ve Âlim Bey dergiyi özdeşleşmişlerdir. Bilmiyorum, şimdiye kadar Erciyes’te kaç kişinin yazısı yer aldı. En azından yüzlerce, belki binlerce. Bu dergi, kültürümüzle ilgili birçok bilginin yazıya geçmesini sağlayarak onların unutulmamasını sağladı. Sözlü kültürün, dünyanın dört bir yanından gelen sınırsız bilgi bombardımanı altında giderek yok olduğu günümüzde, bunları yazılı hâle getirmenin değeri ölçülebilir mi? Dede Korkut Hikâyeleri, Divan-ı Lügati’t-Türk yazıya geçmeseydi, geçmişimizle ilgili bilgimiz ne kadar fakirleşirdi. İşte bugün Erciyes’te yer alan yazıların birçoğu da bin yıl sonra bir Divan-ı Lügati’t-Türk gibi kabul edilecektir.

Erciyes dergisi aynı zamanda birçok kişinin yazarlığa başladığı, yazarlığını geliştirdiği bir mümbit toprak. İşte Erciyes bu bakımlardan önemli. Maddi ve manevi birçok külfeti olan bu çok kıymetli dergiyi, yıllarca çıkarmak herkesin harcı değil. Bu bakımdan Nevzat Türkten Bey’e, Âlim Gerçel Bey’e ve ismini bilmediğim, Erciyes’in yaşaması için katkıda bulunan herkese binlerce teşekkür.

HAZAR'DAN ERCİYES'E

Sayın Nevzat Türkten Ağabeyime...

Bugünkü yazımı ithaf ettiğim değerli dostum, muhterem ağabeyim Nevzat Türkten'i tanımak kolay da tanıtmak çok zor sevgili okurlarım.

Biz de bugün bu zorluğu üstlendik. Bir hukukçuyu, bir gönül adamını, bir edebiyatçıyı, bir duayeni okuyucularımıza tanıtmak istedik. Bu çerçevede sürçü lisan eyledikse affola...

Nevzat Türkten ağabeyimiz!

1928 yılında Kayseri'de doğar.

İlk, orta ve lise tahsilini Kayseri'de, üniversite eğitimini İstanbul Hukuk Fakültesinde tamamlar.

Eğitimini bitirdikten sonra askere gider. Topçu yedek subay olarak 1954 yılında askerliğini tamamlar.

1955 yılında avukatlığa başlar. Çeşitli kurum ve kuruluşların avukatlığını yaparak hayat mücadelesine devam eder.

Nevzat Türkten, pek çok dernek ve kuruluşun üyeliği yanında siyasi parti başkanlığı ve üyeliklerinde de bulunur.

Ve...

Ocak 1978'de Kayseri Kültür ve Turizm Derneği adına sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü İnş. Müh. Âlim Gerçel'in üstlendiği; kültüre, sanata gönül veren birkaç arkadaşıyla ERCİYES dergisini çıkarmaya başlar. Böylelikle gerek Kayseri'de, gerekse Anadolu'da büyük bir edebî hizmetin temelini atmış olurlar. 1980 yılında 12 Eylül ihtilalinden sonra Erciyes dergisinin sahipliğini ve yazı işleri müdürlüğünü üstlenir.

Onun için halka hizmet, Hakk'a hizmettir.

Erciyes dergisi onun evladı gibidir. Ondan ayrılamaz, ondan kopamaz. Türlü zorluklara göğüs gererek bu derginin yayınına sağlar. Biz de bugün, bu derginin 427. sayısıyla 36. yılını kutluyoruz.

Gün gelir, aylık fikir ve sanat dergisi Erciyes, yurdun en ücra köşesine kadar giderek büyük bir okuyucu kitlesine kavuşur. Seçkin kalemlerden seçkin konularla her ile her ilçeye ulaşabilme gayreti içerisine girer.

Bu dergi, herhangi bir kâr amacı gütmeyen. Onun için en büyük kazanç edebiyatımıza, sanatımıza, kültürümüze ve insana hizmet etmek, yarınlara ışık tutabilmek, şehirler ve ülkeler arası gönül köprüleri inşa edebilmektir. Bu derginin genel yayın yönetmeni, değerli dostumuz Âlim Gerçel'in inşaat mühendisi olması da acaba bu sebepten midir?

Bu dergiyi çıkaranlara, yayına hazırlayanlara, yayınlayanlara, emeği geçenlere ne mutlu.

Biz onları sevgi ve saygıyla selamlıyoruz.

Nevzat Türkten Elazığ'da

Elazığ'da senesini hatırlamadığım bir Hazar Şiir Akşamları...

Gelen misafirler arasında eli öpülesi bir duayen vardı. Bu duayen Nevzat Türkten'den başkası değildi.

İşte o zaman tanışıyorum bu büyük ustayla ve koluna girme, birlikte yürüme, bir masada yemek yeme şerefine nail oluyorum. O, bizi seviyor, biz de onu seviyoruz. Bu sevgi, tarifi olmayan bir sevdaya dönüşüyor. Birbirimize alışıyor, birlikte başka illerdeki etkinliklere katılıyoruz. Kayseri'de ziyaretine gidip sofrasında bulunuyoruz.

Kayseri bize yakın oluyor, biz Kayseri'ye.

Biz onun sayesinde Kayseri'den...

Âlim Gerçel, Bekir Oğuzbaşaran, Fazıl Ahmet Bahadır, Sergül Vural ve daha nice değerli edebiyatçı, şair ve yazar dostlarımızla tanışma bahtiyarlığına erişiyor, onlarla dost oluyor, kardeş oluyoruz.

Onlar bize geliyor, biz onlara gidiyoruz.

Gelişleri ile seviniyor, gidişleri ile üzülüyoruz.

Terminalde Nevzat ağabeyle Âlim Gerçel Bey'i;
*"Erciyes'ten Hazar'a gelen canlarım,
Hazar'dan Erciyes'e selam götürün.
Yine o kutlu dağın başı duman mı?
Türk'ün otağına türkü götürün."*

diyerek uğurluyoruz.

Erciyes ve Nevzat Türkten

Hakikaten Erciyes, bizim için kutlu bir dağdır.

Erciyes, Türk'ün otağıdır ve bu otağda Nevzat Türkten ağabeyimizin ayak izleri vardır. Bu dağın başı pare pare duman olsa da o kutlu dağda bizim dostlarımız, canlarımız, arkadaşlarımız vardır. İşte bu arkadaşlıklar zamanla gönüdeşliklere dönüşüyor. Kardeşlik bağları, sevgi ve saygı duyguları güçleniyor. Bu duygular, gönül köprüleri oluşturarak şehirleri birbirine bağlıyor. Elazığ'daki Nevzat Türkten sevgisinin temelinde yatan sebep de bu olsa gerek.

Çünkü Elazığlılar Nevzat Türkten ağabeyimizi çok seviyor.

Emekli vali ve çok iyi bir şair olan cennetmekân Rıza Akdemir 26.10.2006 tarihinde bendenize yazmış olduğu bir mektupta:

"Aziz Kardeşim!

Şehirleri çok defa sevdiğim yalnız geniş caddeleri, yüksek evleri, çiçekli parkları değil, güler yüzlü, sıcakkanlı, saygılı ve kültürlü insanlarıdır. Ben Elazığ'da bu güzelliği ve hazzı yaşadım." diyordu.

Biz de bu hazzı Kayseri'de yaşadık. Kayseri'yi geniş geniş caddelerinden, yüksek yüksek binalarından, ekonomisinden, gelişmişliğinden değil de Nevzat Türkten ve yukarıda isimlerini yazdığımız gönül ve kültür adamlarının varlığı ile hatırlıyoruz.

Bilmenizi isterim ki Sayın Türkten oldukça mütevazı biridir. Bırakınız methedilmesini kendisinden bahsedilmesini bile istemez. Ama biz Sayın Türkten, istese de istemese de bu gerçekleri yazmak zorunda kaldık. Çünkü hakkı sahibine teslim etmek zorundaydık.

Umarım bağışlar bizi.

Şair, Şiir ve Şehir

Yetmiş senelik ömür güzergâhımda hiçbir şeyin şair kadar, şairin okuduğu şiir kadar şehirleri birbirine yaklaştırdığını, kaynaştırdığını görmedim.

Yaşlı bir adam, oğluna nasihat ediyor: "Oğul!" diyor. "Konuşacağın mekânda bulunanların en az yarısı seni anlamıyorsa, seni desteklemiyorsa sakın ola ki o mekânda konuşma." İşte ülkemizin çeşitli il ve ilçelerinde yapılan şiir festivalleri de böyle bir ortamdır. Okuyanlar dinlenir, okunanlar dinlenir. Hele ki bu faaliyetler edep içre yapılırsa damaklarda tadına doyum olmayan kalıcı bir lezzet bırakır.

İlimizde yapılan Uluslararası Hazar Şiir Akşamları da bunlardan biridir. Hazar, yazarların, sanatçıların ve şairlerin harman edildiği, Nevzat Türkten gibi duayenlerin de baş tacı edildiği bir yerdir. Burada vefa vardır, dostluk vardır, kadirşinaslık vardır.

Biz yapılan bütün etkinlikleri şehirlerin birbirlerine yaklaşması, dostların buluşması, dostların kucaklaşması olarak değerlendiriyoruz. Aylar öncesinde onlara gönderdiğimiz davetiye ile o günü ipe çekiyor, özlem duyulan bir kardeş gibi yollarını bekliyoruz.

Geliyorlar birer birer. Kimi Ankara'dan, kimi Afyon'dan, kimi kahramanlar diyarı Kahramanmaraş'tan, kimi Tokat'tan...

Geliyorlar birer birer. Gaziantep'ten, İzmir'den, Kayseri'den, Sivas'tan, Çanakkale'den...

Geliyorlar Gümüşhane'den, Nevşehir'den, Salihli'den.

Ahmet Otman geliyor, Osman Baş, Mustafa Berçin, Talat Ülker geliyor. Kemal Deniz, Mehmet Kara, Dursun Elmas geliyor, şiirin duayenleri Ba-haettin Karakoç, Bekir Sıtkı Erdoğan, Abdullah Sa-toğlu, Yahya Akengin, Cemal Safi ve Cennetmekân Rıza Çongur'la, Rıza Akdemir geliyor.

Destanlar şairi Fazıl Ahmet Bahadır geliyor.

Şiirin hocası Bekir Oğuzbaşaran geliyor.

Bacıların bacısı Sergül Vural geliyor.

Ve bir duayen geliyor. Elinde tomar dergileriyle

Erciyes dergisi sahibi Nevzat Türkten geliyor. Daha niceleriyle bu kutlu şölene onur veriyorlar, renk katıyorlar. Okul-lara gidiliyor, paneller yapılıyor, şiirler okunuyor.

Nevzat Türkten, şiiri anlatıyor; şairler şiirlerini okuyor. Bu atmosfer içerisinde şairin duyguları şehirleri birleştiriyor, gönülleri birleştiriyor, millî duyguları coşturuyor. İşte bu gönül birliği, millî duyguları şaha kaldırıyor.

Sarıyoruz birbirimize hiç bırakmamak üzere, ayrılmamak üzere, darılmamak üzere kucaklaşıyoruz.

Biz onlarla bir şehirlî gibiyiz.

Biz onlarla kardeş gibiyiz...

Yaşasın sevgi, yaşasın şiir, yaşasın edebiyat, yaşasın kültür ve sanat derken “Nice yıllara Nevzat Türkten ağabeyimiz, nice mutlu yıllara!” diyoruz.

(Mehmet Şükrü BAŞ, 21 Ağustos 201, Elazığ Nurbak ve Malatya Hakimiyet Gazeteleri)

Süleyman KARACABEY, Ahmet Bahadır, Nevzat TÜRK TEN, Köksal AKÇALI

KAYSERİ’NİN İKİNCİ ERCİYES’İ: NEVZAT TÜRK TEN

R. Mithat YILMAZ

Bazı şehirler vardır, ismi geçince siz derhal oralı birini hatırlarsınız. Şehriyle özdeşleşmiş insanlardır onlar. Tıpkı birçoğumuzun “Kayseri” denince Nevzat Türkten’i hatırlamamız gibi.

Esasen biri birinin müteradifi iki isim daha zikredebiliriz: Kayseri ve Erciyes. Ve siz kalkıp Nevzat Türkten için Kayseri’nin 2. Erciyes’i diyecek olsanız, biz buna dünden razıyızdır. Birbirilerini tedai ettiren özel/özgün isimlerdir bunlar.

Erciyes Dağı: 3.917 m. yüksekliktedir.

Nevzat Türkten ağabey: 1928 doğumlu; yani 85 yaşında.

Erciyes Dergisi: 37. yılında; Ocak 2014’te 433. sayısı çıkacak. Erciyes’in Aralık 2010 sayısında Nevzat Türkten diyor ki: “İlk çıkışının 1910 yılında olduğuna itibar ettiğimizde Erciyes dergisinin 101 yaşında olduğu görülecektir.”

Anadolu’da bu yaşta bir dergi var mı, bilmiyoruz. Sadece bu yaşta değil, bu münderecatta, bu kalitede de!

Nevzat Türkten, çok yönlü bir insan: Esas işi avukatlık. Avukatlığı yanında birçok kültür ve yardımlaşma derneklerinde, vakıflarda görev almış. Kayseri Kültür ve Turizm Derneği, Kayseri Türk Ocağı, Kayseri Aydınlar Ocağı, Ankara Folklor

Araştırmaları Kurumu, Kayseri Yüksek Öğrenim ve Yardım Vakfı, Kayseri Kızılay Şubesi ve İLESAM üyelikleri hâlen devam etmektedir.

Siyasi hayatı da olmuştur Türkten'in: Hürriyet Partisinde, Demokrat Partide ve Milliyetçi Hareket Partisinde vazifeler almış; aday adaylıkları, adaylıkları olmuş.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfının, YÖK'ün, kimi sanayi kuruluşlarının yurt dışı gezilerine iştirak etmiş. Kayseri Kültür Derneği adına Âlim Gerçel'in dernek başkanlığı sırasında Ocak 1978'de Erciyes dergisini çıkarmaya başlamış. Dernek adına başlayan bu yayın, bilahare şahsen sahipliğini üstlenerek devam etmiştir. Bugün o noktaya gelmiş ki Erciyes dergisi denince akla Nevzat Türkten gelir olmuştur.

Derginin ilk yayın yıllarında Âlim Gerçel'in Kayseri'de bir matbaası vardır ve derginin basımı burada yapılmaktadır. Ne zaman ki Gerçel, matbaayı kapatır, Erciyes'in başına da karlar yağmaya başlar. Çok sıkıntılar yaşanır. Yayını sürdürmek için çok çırpınırlar, pek yorulurlar. Hayli para harcarlar. Ama her şeye rağmen adeta bir mucize gerçekleşir ve Erciyes'in yayını bugünleri bulur.

Kayseri'nin velud kalemlerinden Bekir Oğuzbaşaran yıllar önce Nevzat Türkten'le yaptığı bir mülâkatta *"Erciyes dergisi denilince sizin isminizden hemen sonra akla Âlim Gerçel'in adı geliyor."* der. Bunun üzerine Türkten'in, yol arkadaşı Gerçel'le ilgili dedikleri, vefa babında hakkı teslimden başka bir şey değildir. Âlim Gerçel'in dergi hususunda kendisine yardımlarını sayıp döktükten sonra, *"Bu hizmetlerinden dolayı Âlim Bey'e teşekkür borçluyum."* diyerek bitirir sözü. Ve Oğuzbaşaran'ın bir sonraki sorusunu, *"Dergicilik bir ekip işidir."* cümlesiyle başlar cevaplamaya. Yaptığı işin güzelliğini ve ağırlığını çevresindekilerle paylaşma yolunu seçer böylece. Nevzat Türkten zarafetidir bunun adı.

Nevzat Türkten bir hukuk, bir sanat, bir cemiyet adamı olduğu kadar bir gönül aadamıdır da aynı zamanda. Bir tevazu örneğidir. Yine aynı röportajında Bekir Oğuzbaşaran'ın, sizin için, *"Kayseri'nin Dede Korkut'u"* tabirini kullanıyorlar, demesine karşılık bu gönül adamının, *"Koyunun olmadığı yerde keçiyeye Abdurrahman Çelebi derler"* ifadesi bir tevazu

örneği değil de nedir peki?

Çıkardığı dergi yanında, yazıları, konuşmaları, tebliğleri ve konferanslarıyla da etrafındakileri aydınlatan Nevzat Türkten, bugüne kadar birçok ödüle layık görülmüştür. Bunların hepsini yazımıza sığdırmamız mümkün değil. Ancak ilimiz Elazığ'dan aldığı üç ödül var ki onları bilhassa kaydetmek istiyoruz:

*Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Folklor-Etnografya Sempozyumuna İştirak Ödülü (1987)

*Elazığ Uluslararası Hazar Şiir Akşamlarına Katkı Ödülü (2002)

*Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti Basın Hizmet Ödülü (2002)

Elazığ'ın cevval kalemi Mehmet Şükrü Baş, 21 Ağustos 2013 tarihli Nurhak gazetesindeki yazısını Nevzat Türkten'e ayırmıştı. Büyük bir sevgiyle, sempatiyle örgülediği yazısında Baş, Türkten için *"duayen"* tabirini kullanmıştı ki bu kayda değer bir vasıflandırmadır bizce.

Aynı yazısının bir paragrafında da Mehmet Şükrü Baş, bu duayen insan sayesinde Kayseri'den Âlim Gerçel, Bekir Oğuzbaşaran, Fazıl Ahmet Bahadır, Sergül Vural ve daha nice değerli edebiyatçı, şair, yazarla tanışma bahtiyarlığına erişiyor, onlarla dost oluyor, kardeş oluyoruz, deme gereğini duyuyor.

Nevzat Türkten ismi, bir vakitler Mehmet Çınarlı ile Hisar dergisinin özdeşleşmesi misali Erciyes dergisiyle öylesine sarmaş dolaş olmuş. Türkiye'nin, yerelliği çoktan aşmış sayılı hakemli dergilerinden Erciyes, başta Nevzat Türkten olmak üzere kendine emeği geçenleri asla mahcup etmiyor. Tam aksine onlar için bir yüz akı oluyor, bir gönül tak'ı oluyor.

"Nevzat Türkten" adı, öyle sanıyoruz ki sadece Kayseri'de değil, Elazığ'da, Ankara'da, İstanbul'da ve Türkiye'nin dört bir yanında hep anılacak ve hiç unutulmayacaktır. İşte bu inançla, sözümüzü bir yazılarının sonunda onun Erciyes okuyucularına hitaplarıyla noktuyoruz. Bizim hitabımız kendilerine:

"Ey Nevzat Türkten!

Erciyes gibi başımız dik, alınınız ak olsun!"

NEVZAT TÜRKTEN İLE SÖYLEŞİ

Yaşar ELDEN

Yaşar Elden: Değerli seyircilerimiz, Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Kampus Televizyonu olarak başlatmış olduğumuz “Kütüphaneli Evlerimiz” programında, bugün Sayın Nevzat Türkten’in kütüphaneli evindeyiz.

Sayın Nevzat Türkten bizi evinde misafir etti. Kendisine çok teşekkür ediyorum. Bugün içinde bulunduğumuz bu kütüphaneli evde kitap üzerine, kâğıt üzerine, yazı üzerine ve evlerimizde, niçin kütüphane kurmamız gerektiği üzerine sohbet edeceğiz.

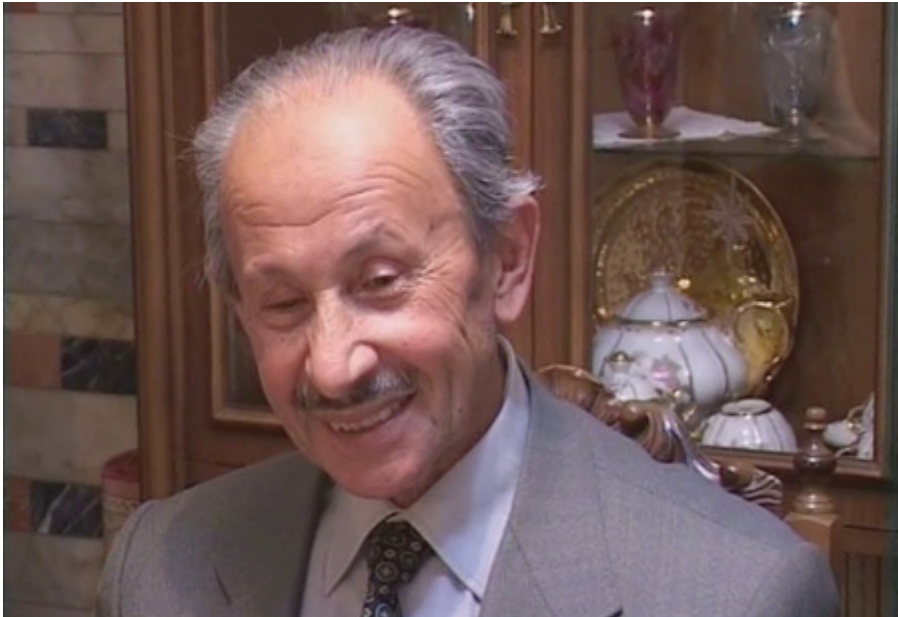
Değerli seyircilerimiz işte, milletlerin sürekliliğini sağlayan temel unsur, nüfustur. Nüfusla varlığını ve medeniyet mücadelenizi sürdürebilirsiniz. Ancak, elinizdeki insan sayısı ile bu mücadelede başarılı olmanız için en etken faktörlerden biri de o nüfusu meydana getiren, “sıra dışı” insanların varlığıdır. Bir başka deyimle siz insanları “süphanallah boncuğu” gibi bir ipe dizili taneler olarak görürseniz, o kalabalıktan nüfusunuz ister yetmiş beş milyon olsun isterse yüz elli milyon olsun, hayata bir güzellik aktaramazsınız.

Ama o nüfusun içinde farklı düşünen, farklı hareket eden, farklı yaşayan... Zamanı, mekânı, hayatı farklı telakki eden... Sevgiyi, aşkı, muhabbeti farklı mütalaa eden, sıra dışı insanların sayısı oranında medeniyet mücadelesi devam eder. Hâl böyle olunca Türk milletinin macerasına baktığımızda, sıradışı insanlarımızın sayısı her zaman var olmuştur.

İşte bunlardan biri... Kimdir? Dede Korkut’tur. Kimdir? Evliya Çelebi’dir, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli, Mevlana’dır. Keşke Türk milleti, günümüzde bu insanların sayısını artırabilmiş olsaydı. Yunus Emre’den, Mevlana’dan daha fazla bahsedebilseydik.

Aslında bu değerlerimizin, hiçbir zaman diliminde bitmediğini, erozyona uğramadığını ve sona ermediğini görüyoruz.

İşte bugün de içinde yaşadığımız zaman diliminde, dönemimizin Dede Korkut’u, Yunus Emre’si ve Mevlana’sı ile birlikteyiz. Sayın Nevzat Türkten ile birlikteyiz. Nevzat Türkten, Kayseri’de sürdürmüş olduğu medeniyet mücadelesinde, ibreyi hep yüksek tutmuş ve günümüze kadar getir-

Av. Nevzat TÜRKTEN

miştir. Ben, sözü daha fazla uzatmadan, kendini yakından tanımak için, mikrofonu Sayın Nevzat Türkten'e veriyorum.

Nevzat Türkten: 1928 senesi haziran ayının dokuzunda öğretmen Mahmut Türkten ile hanımı İkbâl'in oğlu olarak dünyaya geldim. İlk mektebi, babamın mektebinde okudum. Köylerde öğretmenlik yapardı. Köy öğretmenleri ile şehir öğretmenleri o zaman ayırt edilmiş olmalıydı ki babam, köy öğretmeni idi.

O zamanlar, öğretmenler aylıklarını Özel İdareden alırlardı. İlkokul öğretmenleri maaşlarını, Özel İdareden alırlardı. Devletin bütçesinden almazlardı. Özel İdare, ne zaman para tedarik ederse, o zaman mektepleri açar, öğretmenlere maaşını verir, tedrisat yapılırdı.

Şayet bütçesinde, bunlara sarf edecek parası yoksa o zaman öğretmenler açığa alınırlar ve mektepleri de kapanırdı. Babam, Kayseri'de iken, Kayseri'nin köylerinde iken, yine böyle bir açığa alınma olayı yaşadık. Ben, o zaman ilkokula gitmiyordum. Babam o zaman, Muncusun'da ve adını unuttuğum birkaç köy mektebinde öğretmenlik yapıyordu.

O zamanlar, öğretmenlerin boşta kalmalarını istememişler, daha doğrusu öğretmenlerin boşta kalmaması lazım geldiğini fahmetmişler ki Kayseri dışında öğretmene ihtiyacı olan vilayetlerin listesini neşretmek suretiyle, bunlardan 3 veya 4 tanesini, nereleri istiyorsanız 3 veya 4 vilayet tercih etmek suretiyle bildirin, boşta kalmayın ve sizi oralara gönderelim, dediler.

Babam da o zaman Samsun'u istemiş. Aslında İstanbul, Samsun ve bir de galiba Konya'yı tercih etmiş. Samsun'u uygun görmüşler. Neticede Samsun'un Havza Kazası'nın Tüllü Köyü'nün mektebine tabii, hep beraber gittik. Orada, babamın mektebinde, ilk mektebi üç sene okudum. Üç sene sonunda, Tüllü Köyü'nde dördüncü sınıf olmadığı için, Havza Kazası'na anamla ve kardeşimle gittik. Ben, Havza'da dördüncü sınıfa devam etmeye başladım Havza'nın Merkez İlkokulunda. Babam köyde kaldı, biz Havza'dayız. İki ayrı ev, iki ayrı gurbet derken, olmadı. Ben, dördüncü sınıfa devam ederken eğitimimi Kayseri'ye naklettik.

Babam orada kaldı. Kayseri'de dördüncü sınıfı bitirdim.

Babam, İstanbul'daki "Darüleytam"da okumuş, yetim olarak.

Yaşar Elden: Darüleytam, bugünkü adıyla hangi anlamı ifade ediyor?

Nevzat Türkten: Kimsesiz ve yetim çocukların korumaya alındığı yer. Babam, burayı bitirdikten sonra da Halkalı Ziraat Mektebine girmiş. O zamanın behrinde Halkalı Ziraat Mektebi, Halkalı Mühendis Mektebi demektir. Ziraat Mühendisi Mektebi demektir. Buradan mezun olduktan sonra, Kayseri'ye gelmiş. Fakat 19 yaşını tamamlamadığı için memuriyete almamışlar.

O zaman, belediye fen işleri müdürü sıfatıyla bir müddet çalışıyor. Bu arada, soyadı İZBIRAK olan bir coğrafya profesörü vardı (Ankara Üniversitesi, Coğrafya Bölümü Prof. Dr. Reşat İzbirak), onun babasının delaletiyle, öğretmen vekili olmak suretiyle Salkuma'ya tayin edilmiş. Salkuma'dan Muncusun'a, Muncusun'dan Turan Kasabası Şeyh Köyü'ne atanmış. Bu arada, öğretmenliğe alışmış ve sevmiş.

Ülkede, öğretmene ihtiyaç olduğu için, vekil öğretmenleri kursa tabi tutmak suretiyle, asil öğretmen yapıyorlardı. Bu vekil öğretmenlerin bir kısmı, Kayseri'de Zincidere'deki kursa iştirak etmişler. Babam da Sivas kursuna gönderilmiş. Sivas'ta, galiba altı aylık, ne kadar müddeti vardı unuttum, katılmış. O müddet sonunda, öğretmen olarak, burada (Tüllü Köyü) vazifeye başlamış.

Babamın Samsun macerasına dönecek olursak, babam Samsun'un Tüllü Köyü'nde biz Kayseri'de ve ben beşinci sınıfa geldiğim zaman, babam orada biz burada perişan bir durum hâsıl oluyordu. Babamın arkadaşı, bizim bağdan da komşumuz olan öğretmen Mustafa Erbay, Millî Eğitim Bakanlığına anamın ağzından bir mektup yazarak müracaat etti. Hâlimizi, perişan hâlimizi bu mektupla bildirdi.

Bu arada babam, galiba Darüleytam'da okuduğu zamanlarda, çok yüzerlermiş. İstanbul Boğazı'nda, karşıya kadar gider gelirlermiş. İşte, boğazın suyundan mı aldı, ne olduysa, gözü mikrop kapmış ve trahom hastalığı vardı. Mektupta bu

trahom hastalığından da bahsediliyor ve öğretmen Mahmut Türkten'de trahom hastalığı vardır, çocukları da Kayseri'de kalmıştır. Öğretmeni Kayseri'ye tayin edin de hem hastalığını tedavi ettirsin hem de çocuklarının başında bulunsun.

Millî Eğitim Bakanlığı, *mademki trahom hastasıdır, o zaman Urfa'nın Birecik Kaşası'na tayin ettik*, dediler. O zamanlar Urfa ve civarında trahom hastalığı çok yaygındı. Her hafta mekteplere gelir, ilaç dökerlerdi. Sağlıkçılar, çocukların gözlerine çok güzel bakarlardı.

Ayrıca, bir de yıl çıbanı derler (şark çıbanı, Halep çıbanı), bu da çok yaygındı ve bunun da tedavisini yaparlardı. Orada çok çıbanlı insanlar vardı. Çıban denen şey, insanların burnunu yer, şurasını yer, burasını yerdi.

Böylece babam, Birecik'e tayin edilmiş oldu. Birecik koskoca bir kaza, ilk mektep beş sınıftı. Biz de gittik, babamla beraber. Orada ilkokulu bitirdim. Daha doğrusu İlkokulun beşinci sınıfın sonuna geldik. Orada orta mektep yoktu. Çocuklar bayramlarda *"orta mektep isteriz"* diye levhalar taşırlardı. Birecik, değme vilayetten büyük bir kasaba, büyük bir nüfusu olan bir yer. Ama orta mektebi yok.

Teskere bıraktı derler ya hani... Burada, ilk mektep beşinci sınıf imtihanına girmemek suretiyle, sınıfta kalmış oldum. Dolayısıyla beşinci sınıfı ikinci kez okudum. İkinci sene mezun oldum, ama orta mektep yine yok. Artık teskere bırakacak hâlim de kalmadı. Babamı orada bırakmak suretiyle, biz Kayseri'ye geldik. Bir iki sene, burada orta mektebe kayıt oldum. Tahsil yaptıktan sonra, bu ayrılık biraz zor geldi ve anam, babamın yanına gitti.

Ben amcamın yanında kaldım. Amcam, başka bir yerde iş bulup gidince de teyzemin yanında kaldım. Bu durum, lise tahsilim sırasında iki defa vuku buldu. Babam öğretmen olmakla beraber, yaz ayları haricinde, ondan istifade edemedim. O başka yerde, ben başka yerde.

Dolayısıyla babam, anamın üzerinde okusun diye biraz baskı yapması sebebiyle kendi imkânlarımla okumuş oldum. Liseyi bitirdiğim zaman, lisenin son sınıfındayken, babam Kayseri'ye tayin edildi. Kayseri il emrine verildi. Yeşilhisar'ın

Başköy'üne atandı. Herhâlde ben o zaman dördüncü sınıfta mı?... Beşinci sınıfta mı okuyordum, bilmiyorum... Babam, Kayseri'ye geldi. Ama yine ayrıyız. Benim liseyi bitirdiğim zaman Kayseri'ye gelmişti. Artık, o zaman da iş işten geçmişti.

Liseyi bitirdikten sonra, İstanbul Hukuk Fakültesine kayıt oldum. Başka yerlere de müracaat etmişim. Tıp Fakültesinden de sıra gelmişti. Ama Hukuk Fakültesini tercih ettim. İstanbul'da, 1952 senesinde hukuktan mezun oldum. 1952 senesinin aralık ayı mı, kasım ayı mı? Neyse, kış mevsimiydi... Yedek subaylığın kış dönemine gittim. Yedek subay talebesi olarak, Ankara'daki testten sonra topçuya ayırdılar. Polatlı'ya gittik. Polatlı'da altı ay kurs gördük. Asteğmen olarak mezun olduk. Çektiğim kurayla Gelibolu Koruköy'de 4. Çakıl Topçu Alayına tayin oldum. Burada, bir sene yedek subaylık yaptım. Altı ay sonra teğmen oldum. 1954 senesinin nisan ayında terhis oldum.

Kayseri'ye geldim. 13 Mayıs 1964 tarihinde, Kayseri Adliyesinde avukatlık stajına başladım. Stajım 13 Mayıs 1955 tarihinde bitti. Müracaatım üzerine Adalet Bakanlığında 27 Mayıs 1955 tarihli ruhsatname geldi. O tarihten itibaren 46 sene avukatlık yaptım. Dört veya beş sene evvel bıraktım. Avukatlık müddeti içinde, resmî veya ticari birçok müessesenin avukatlığını yaptım. 1960 – 1972 yılları arasında, Devlet Su İşlerinin avukatlığını yaptım. Beş vilayet bağlıydı, onların hepsine bakardım. Bu arada, kendi işlerimi de yürütürdüm. Daha başka müesseselerin avukatlığını da yaptım. Üç şirket, üç belediye ve iki kooperatifin avukatlığını yaptım. Hatırlamadığım müesseseler de var. Bu kadar 46 senelik avukatlığı paraya tahvil edemediysem de itibarıma bir noksanlık getirmedi.

Yaşar Elden: Eyvallah... Dilinize sağlık. Değerli seyircilerimiz, Nevzat ağabey'in çocukluk yıllarından başlayarak, bugüne kadar anlatmış olduğu hususlara baktığımız zaman, Anadolu'daki bir mektep öğretmenin, bir muallimin çileli macerasını görürsünüz. Ve bu uğurda, o kahraman öğretmenin çocuğunun eğitimiyle alâkalı olarak, yaşamak zorunda kaldığı zorlukları, sıkıntıları görürsünüz. Yani Nevzat ağabeyden almış olduğumuz bu bilgiler, cumhuriyet tarihinin en önemli ve en zor dönemlerinden biridir.

Evet... Değerli seyircilerimiz, Nevzat ağabeyin hayat hikâyesinden sonra, Kayseri’de yayın hayatını sürdüren ve Anadolu dergiciliğinde, önemli bir yeri olan, aynı zamanda hiç ara vermeden yayınlanma özelliği ile bir başka örneği olmayan Erciyes dergisi hakkında bilgi almak istiyoruz. Derginin bütün masraflarını da siz karşılıyorsunuz. Bu durumda bir toplum için, bir millet için kâğıdın, kalemin, yazmanın ve okumanın ne anlam ifade ettiği konusundaki düşüncelerinizi alabilir miyiz? Buyurun Nevzat ağabey... Söz sizin.

Nevzat Türkten: Atatürk’ün dediği gibi, bir milletin temeli kültürdür.

Yaşar Elden: Çok güzel...

Nevzat Türkten: Bir milletin kültürlü olabilmesi için de ilme, irfana sarılması gerekir. Çocukluğumuzda çok güzel öğretmenler vardı ve hassasiyet, bu öğretmenlerle çok güzel tatbik edilirdi. Mesela, köy okulları üç sınıftı. Ama öyle öğretmenler vardı ki Özel İdare Müdürlüğü’nün parası olmadığı zaman, okulların açılmasını beklerlerdi. Bir başka işe kaçmazlardı. Bana para vermiyorlar, ne yapayım bu öğretmenliği demezlerdi. Bu milletin çocuklarını yetiştirmek için, paraya pula bakmadan öğretmenlik yaparlardı. Ve öğrencileri o kadar kaliteli yetiştirirlerdi ki mesela, üçüncü sınıftan mezun olan öğrenciler, bugün ilk mektepten değil, sanki orta mektepten mezun olmuş gibi bilgili olurlardı.

Yaşar Elden: Haklısınız, şimdiki öğrenciler çok yetersiz mezun oluyorlar. Üniversitelere gelen öğrencilerin ne kadar donanımsız olduklarını görüyoruz. Duygularını ifade etmekte, yazıya aktarmakta zorluk çekiyorlar. Hatta hayatlarında hiç dilekçe yazmadıklarından, bir dilekçenin nasıl yazıldığını bilmiyorlar.

Nevzat Türkten: Evet, o öğrencilere bayağı kesir, ondalık kesir bilmem daha neler hiç zor gelmezdi. O zamanlar imla dersleri de yapıldı. Türkçe dersi güzel öğretilirdi. Böylece, güzel kompozisyon yazarlardı. Şimdi ise lise mezunları dilekçe yazmayı bilmiyorlar.

Yaşar Elden: Maalesef... Maalesef...

Nevzat Türkten: Onun için ilim ve irfanın temeli de okumaktır, yazmaktır. Sadece öğretmene

veya aileye bırakmak olmaz. Okuyacaksın, yazacaksın, okuduklarından istifade ederek yazacaksın.

Evvvela, okuyarak kendini yetiştireceksin. Ondan sonra da şayet yetişmişsen, birikiminden başkalarını da istifade ettireceksin. O istifade ettirme faslı nedir? Yazmak ve bu gayede yahut bu meyanda okumak, sürekli okumak.

Kendi imkânlarımız olmadığı için, paramız olmadığı için, mesela o harp yıllarında, babam Birecik’te öğretmen, ben anamla ailele buradayım. Anama rica ederdim, günde bana bir kuruş ver diye. İşte o bir kuruşa, şöyle avucumuzu dolduracak 50 gram leblebi verirlerdi, beyaz leblebi. Annemden bir kuruş alamazdım. Ama okumanın ve milliyetçi hareketlerin içine dâhil olunca, lisenin beşinci sınıfına başlamıştık, annemden para almak işini ne edip edip artık 25 kuruş almaya başlamıştım. Bu parayı, okulda kurduğumuz müşterek sandığa getirip koyardım. Bu sandıkta biriken paralardan kitaplar alınır, yani milliyetçi neşriyat alınır. Bu sayede, bu milletin ilmini, irfanını, vatana millete bağlılığını takviye edecek ne varsa, onlar temin edilirdi. Kitapları, isteyen herkese emanet ederdim, okuyan getirirdi. Ondan alır, başkasına verirdim. Böylece kendi aramızda, kendimizi yetiştirmeye çalışırdık. Mesela “Bozkurtların Ölümü” isimli kitap çıktığı zaman, hemen aldım ve akşamdan sabaha kadar okuyup bitirdim. O ruh hâliyle hastalanmışım ve iki gün nezleden yattım.

Ondan sonra 1947 senesinde, İstanbul’da Türk Gençlik Teşkilatı diye bir yer vardı. Üniversiteye gidince, orada gördüm. Oraya dâhil oldum. Kayseri’de şubasını açtım. 1950 yılında bütün “milliyetçi teşkilatlar” kendini feshederek, “Türk Milliyetçiler Derneği”ne intikal ettiler. O zaman, Kayseri’de bu kez Milliyetçiler Derneği Kayseri Şubasını kurdum.

Milliyetçiler Derneği, o dönem iktidardaki Demokrat Parti tarafından, bunlar büyüyecek, parti olacaklar korkusuyla kapatılınca, 1956 yılında hemen hemen aynı tüzükle “Kayseri Türk Kültür Derneği”ni kurdum. O tarihten bugünlere kadar, hatta 1980’lerdeki anarşi devrelerinde, gençliğimizin kafalarının bozulmaması ve Kayseri’nin kurtarılmış bir bölge olmaması üzerinde, bizim Türk Kültür Derneğinin çok büyük bir rolü olmuştur.

En önemlisi de memleketine, milletine sadık gençlerin yetişmesine faydalı olmuştur, bu kutlu alanda hizmet etmiştir.

Yaşar Elden: Nevzat ağabey, ben de bu konuyu soracaktım. Türk Kültür Derneğinin Kayseri’de yıllarca başkanlığını yaptınız, yönettiniz, orada çok önemli eğitim faaliyetlerinde bulundunuz. Bu faaliyetler içerisinde kitapla, okumayla, yazmayla ve düzenlediğiniz konferanslarla ilgili çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz? Derneğe kimler gelir, kimler giderdi? Şimdiye kadar, o rahleitedrisattan kimler geçti? Kimler yetişti?

Nevzat Türkten: Kalburüstü insanlarımız, emekli olmayan hâlen faaliyette olanlarımız var. Bize nazaran daha gençlerdi. Bu yetiştirdiklerimiz arasında Belediye Başkanları, Cumhurbaşkanı... Efendim işte, benzer köşe başlarını tutan veya köşe başı tutmuyorsa bile memleketimize hizmet eden insanları sayabiliriz.

Her hafta konferanslarımız olurdu. Öyle basmakalıp, beylik şeyler değil. Dinleyene ve bu millete faydası olacak, milleti ilgilendiren, istikbalimizi ve geleceğimizi ilgilendiren meseleler üzerine, bilhassa konferanslar düzenlerdik. Her hafta ve her hafta aksatmadan, konferansları gerçekleştirirdik. Şöyle bir kâğıt bastırdık. Bütün çarşıya, hatta Kayseri’ye dağıtarak duyururduk. Sonra, yaz aylarında ehil öğretmenler marifetiyle, her istenen konuda kurs açardık. Arada bir de memleket içi seyahatler düzenlerdik.

Her türlü gazete ve dergi, derneğimize gelirdi. Bilhassa mesela, Türk Gençlik Teşkilatı zamanında daha faaldi. Dergi, kitap geldiğinde hemen satışa sunulur ve adeta kapışılırdı. Zamanla biraz yozlaştık, bunun sebepleri de 1980’den önceki anarşi hareketleridir. Neticede, 1980 ihtilaline yakın zamanlarda, derneğimizi kapatmak zorunda kaldık.

Çünkü komünist taife, çok baskın yapıyordu, çok rahatsız ediyordu, çok zarar veriyordu. Bizimkiler de mukabele etmeye kalkıyordu. Bu müsademeye mani olmak için, derneğimizi fiilen bir müddet kapattık. İhtilalden sonra da bütün dernekler kapatıldı.

Daha sonra, kapatılan dernekler teker teker açıldığı, faaliyetlerine başladığı hâlde, ne hikmet-

se, dört sene boyunca derneğimizi açamadım. Neticede, dört sene sonra açtığımız zaman, artık bütün arkadaşlarımız dağılmış bulunuyordu. O ruhu, o dinamizmi bir daha yakalayamadık ve o ekibi bir araya getiremedik. Şimdi “bir müdür, bir mühür” derler, onun gibi devam ediyor. Ama geçmişteki hizmetimiz çok büyük oldu. Yine aynı şekilde, hizmet etmeyi arzu ediyoruz. Ama millette bir gevşeklik, bir yozlaşma meydana geldi. Bir faaliyet, bir gaye içinde biraz muhatap, biraz mukabele istiyor. 1980’den önceki, o komünist faaliyetlere ve memleketi parçalamak isteyenlere karşı, bu millet kendine gelmişti. Yekvücut hâline gelmişti. Güzel kültür çalışmaları yapılıyordu.

Bir de bu kültür çalışmalarının yozlaşmasının sebebi, Demokrat Partinin iktidara gelmesidir. Demokrat Partiden evvel, diktatörlük döneminde millet, hükümetine küsmüştü, ilgilenmiyordu. Milleti, hükümet idare ediyordu. Millet de kendi kendini idare ediyordu. Ama kültürünü yaşayarak idare ediyordu. Bu kültür yaşamı içinde, millet varlığını muhafaza ediyordu.

Ama millet 1950’den sonra gürrr diye, siyasete aktı. Bütün birikimini, özellikle kültürel birikimini siyasete harcadı. Eksilttiği kültür birikimini ise tamamlayamadı. Zamanla, Başbakan Adnan Menderes’in dediği gibi, her mahallede bir milyoner yaratma söylemi etrafında, millet paraya, pula, maddi hayata yöneldi. Maddi hayat büyük prim yaptı.

Şimdi, dikkat edersen insanoğlu, yani Türk insanı kültürlmüş, vatanmış, milletmiş, eş dostmuş, akrabaymış, sılayırahimmış... Bunlardan çok çok çok daha evvel menfaatini düşünüyor. Bu yozlaşmanın akıbeti ne olur? Bilemiyorum!

Yaşar Elden: Bu yozlaşmayı, hayatımızın her yerinde yaşamaya başladık. Bunun acısını da yüreğimizde taşıyoruz. Nevzat ağabey, o zamanki Türk Kültür Derneği, bilahare Kayseri Kültür ve Turizm Derneği adını aldı. Şu anda Kayseri Kültür ve Turizm Derneğinin yönetim kurulu başkanlığını Sayın Âlim Gerçel yürütüyor. Ben de bu derneğin yönetimindeyim ve sekreterliğini yapıyorum. Sayın Mehmet Çayırdağ da buranın yönetiminde. Ben, ortaokula giderken hatırlıyorum, Türk Kültür Derneğinin içinde çok zengin bir kütüphane vardı

ve insanlar o kütüphaneden kitap almak ve o kitabı okumak için oraya gelirlerdi. O kütüphaneyi nasıl zenginleştirdiniz ve bugünkü akıbeti ne oldu?

Nevzat Türkten: O kütüphane, sadece okumaya gelenler için değil, alıp evine götürülenler için de vardı. Ben, 1960–1972 yılları arasında Devlet Su İşlerinin avukatlığını yaptığımı söylemişim. Beş vilayete bakardım. Bu arada, Adana’daki avukat ayrılmış, yerine biri gelmiş. O avukat oraya gelmeden Devlet Su İşleri aleyhine davalar açmışmış. Tabii ikisine birden bakamayacağı için rica ettiler, onun açtığı davalara ben giderdim. Her seferinde, Kültür Bakanlığının kitap satış evine, yayınevine giderdim.

Bizimki gibi, Kayseri’deki gibi bir dükkân değildi. Koca bir zemin kattı ve koskoca bir deposu vardı. Oraya vardığım zaman, kendime de kitap alırdım, Türk Kültür Derneğine de kitap alırdım. Bu arada, sağdan soldan gelen hediyelerle yahut paramızla aldığımız kitaplardan meydana gelen bir kütüphanemiz vardı. Ama bunu takviye için, bu Adana seyahatlerinin her seferinden istifade ettim. Aşağı yukarı ayda bir giderdim. Yeni kitaplar umumiyetle pahalı olduğu için eski kitapları tercih ederdim. Kültüre, eskiden daha önem verilirdi. Eski yazarlarımızın Türkçeleri şiir gibi...

Yaşar Elden: Akıcı, duru, anlaşılır...

Nevzat Türkten: Evet, uyduruk kelimeler yok ve bu tür kitapları seçmek için kitap satış yerinin memurundan rica ederdim. Artık beni yakından tanımıştı, her seferinde vardığım zaman, uzun bir merdiveni vardı. O depoya gider, merdiveni raflara dayardı. Ben de rafların en yükseklerinden başlayarak, tek tek tetkik ederdim. Hani “*phabada hafif, yük de ağır ne varsa*” onları alır Kayseri’ye getirirdim.

Bana sağlanan bu imkândan yararlanarak güzel kitaplar alırdım. Emin ol, bir bavul getirirdim. Kitapları Türk Kültür Derneğine getirdiğim zaman, arkadaşlar masanın üzerine koyarlardı. Kitapların arkasında, fiyatları yazılıydı. Bütün arkadaşlardan, mevcut kitapların içerisinde “*en az bir kitap alarak derneğimize bağışlamasını bekliyoruz*” diye ilan ederdim. Birkaç gün içerisinde, o koskoca bavadaki kitaplar biterdi. Her seferinde böyle böyle çok geniş, çok güzel ve çok zengin bir kütüphanemiz oldu. Tabii ki biz de alırdık. Önemli eserleri

satın alarak, kütüphaneye bırakırdık. Kütüphaneyi, bilhassa millî neşriyatla ilgili kitaplarla doldurmuş-tuk. Ve o eserleri, senin dediğin gibi, hem kütüphaneye gelenlere hem de alıp evinde okumak isteyenlere verirdik.

Yaşar Elden: Bu şekilde insanlarda kitap ve okuma sevgisi ile tefekkür duygusunu geliştiriyorsunuz.

Nevzat Türkten: Elbette bir neslin adam olması için, ilim irfan sahibi olması için, okuma zevkine ulaşması gerekir. Kendini mecbur hissettiği zaman, bizim mekteplerde olduğu gibi, diplomayı kazanabilmek için, öğrenmeye çalışırlar. İşte böyle değil, insan okuyacak, geniş geniş okuyacak, başka mevzularda okuyacak. Kelime haznesini geliştirecek, kafası çalışmaya başlayacak, ufku genişleyecek ve hayal edebilecek. Eğer okumamışsa, bilgi sahibi olmamışsa, kelime sahibi olmamışsa, hayal edemez ki, hayatı ve var olmayı anlayamaz ki... Bu sebeple toplumda kütüphaneler çok önemli. Şimdi, kütüphaneleri, bu internet denilen şey, belki karşılıyor olabilir. Ama okuma zevkini kaçırmış bir gençlik için, internetin bir kıymeti yok bana göre. Aksine, onları daha beter dersten, fertten uzaklaştırıyor. İnternette bilgi sahibi olacağı sitelere değil, eğlence sitelerine, oyun sitelerine ve ne bileyim, bir sürü ahlaksız yerlere giriyorlar hatta orada kumar bile oynuyorlarmış... Bilmem nasıl oluyor. Ama şimdiki bebeler biliyorlar.

Yaşar Elden: Nevzat ağabey... Bu değerli bilgilerin ışığı altında şimdi yayın hayatını sürdürdüğünüz, emeğinizle, paranızla, çabanızla, gayretinizle, bitmek bilmez azminizle Erciyes dergisi günümüze kadar ulaştı ve bundan sonra da devam edecek. Erciyes dergisini yayınlamaktaki asıl gayeniz nedir?

Nevzat Türkten: 1978 senesi ocak ayından itibaren Erciyes dergisini yayınlamaya başladım. O sene, Âlim Bey başkandı ve Âlim Bey’in bir matbaası vardı: Emek Matbaası. O sıralar anarşinin temeli bilgi idi. Komünist fikirler ile kafasını doldurmuş insanlar, bilgileri ile bu memleketi yıkmaya çalışıyorlardı. Milliyetçi neşriyatla, milliyetçi bilgilerle, vatan millet sevgisiyle kafasını dolduranlar da onlara karşı geliyordu. Yani temeli bilgi, o zaman düşündük, ne yapalım?

Bu anarşi hareketleri sebebiyle, Türk Kültür Derneğinde, doğru dürüst faaliyet de yapamıyoruz. İcabında baskın oluyor, dışarıda kavga ediyorlar, vesaire... Bu kavga edenler, birbirlerine kıyanlar, bu memleketin çocukları, akrabalarımız, kardeşlerimiz, evlatlarımız. Buna bir çare düşünelim dedik. Ne yapalım? Neler yapalım? Nasıl yapalım? Yapabileceğimiz bir şeyi Kayseri'de birbirini kıran gençlere, bizim her şeyimizin birlik olduğunu... Vatanımız bir, dilimiz bir, milliyetimiz bir, dinimiz bir, eğer kabul ediyorsa... Bu arada, itilafımız sadece fikir.

Temel meselelerde değil, vatan millet meselesinde değil, sadece fikir. Eeee baba, senin fikrin benimkine uymuyorsa, senin fikrin sana, benim fikrim bana. Ben senin fikrini kabul etmiyorsam, hoş gör. Ben de seni hoş göreyim. Yani, hoşgörülü olalım. Fikrimizden dolayı birbirimizi yemeyelim, birbirimizi öldürmeyelim. Vatanda, millette birlik olalım. Ne yapalım? Bir dergi çıkaralım, azami müştereklerimizi, asgari itilaflarımızı, bir tarafa bırakarak işleyelim. Bak bu kadar müşterekimiz varken, bu kadar müşteriye sahipken, neden birbirimizi yiyelim? Kültürümüzü artıralım ve müşterek kültür sayesinde de fikir itilafı olsa bile kardeş olalım.

Böylece Erciyes dergisini 1978 senesinin ocak ayından itibaren çıkarmaya başladık. Bir sene, Kayserili yazarların ve çizerlerin birikimiyle neşrettik. İkinci senenin sonlarına yaklaştık, daha bir iki sayı çıkaramadık. Hani, kaba bir tabir vardır: *Bir atımlık barutu varmış* diye. Bir atımlık barutumuz varmış bitti.

Bu arada, Türk Folkloru diye bir dergi çıkardı. Kalburüstü yazarçizerlerimiz orada yazarlardı ve bu dergi kapanmıştı. Emir Kalkan geldi. Dedi ki, bu yazarçizerlerin adresleri bende var. Onlara birer mektup yazalım, dergimize yazı göndersinler.

Aynen yaptık, hepsine mektup gönderdik. Başta Prof. Dr. Tuncer Gülensoy olmak üzere ki, kendisi Elazığ Fırat Üniversitesindeydi. Şöyle, kocaman bir koli yazı geldi. Hayrola, göndereni de tanımıyorum o zaman. Koskoca koli, acaba içinde ne var? Açtık, baktık ki azizim senelerce yetecek kadar yazı...

Bu zengin makalelerin arkasından Saim Sakaoğlu'ndan yazılar geldi. Arkasından da Türk Folkloru dergisi yazarlarından yazılar gelmeye başladı. Böylece 1980 senesine vardık. Bir iki sayıyla 1980 senesinin sonuna kadar, 79 ve 80'in sayılarını birer hafta, onar gün arayla, o gelen kültür hazinesiyle neşrederek kapattık.

Yaşar Elden: Bugün dergimiz kaçınıcı yılda ve kaçınıcı sayıda?

Nevzat Türkten: Bu sene, önümüzdeki aralık sayısıyla beraber 30. yılı tamamlıyoruz. Sayısı da 360.

Yaşar Elden: Bir başka deyimle, 30. yılı tamamlamış ve 360. sayıya ulaşmış, hiç ara vermemiş, hiç duraksamaya uğramamış, 360. sayısını da aralık ayında yayınlayacak. Bu, Anadolu dergiciliğinde bir ilk... Anadolu'da şu ana kadar başka hiçbir dergi, hem bu kadar uzun ömürlü olmamış, hem de bu kadar uzun bir yayın aralığına ulaşmamış.

Değerli seyircilerimiz, Erciyes dergisi bilimsel bir dergidir. Sosyal bilimler alanında, değerli araştırmacıların hazırladıkları makaleler, bu dergide yayınlanır ve hakemli bir dergi olduğu için de önemli bir niteliğe sahiptir.

Nevzat Türkten: Buna bir ilave yapayım. Evvela, mahalli bir dergiydi. Ondan sonra milli dergi oldu. Arkasından yurt dışında, Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonra da irtibatımız olduğu için şimdi Türk Dünyasına hitap eden, Türk Dünyası ile ilgili yazılar yayınlamaya başladık. Ayrıca, öğretim üyelerinin tatbik sahası da burası. Yardımcı doçent, doçent ve profesör olmak isteyenlerin neşriyat ihtiyaçları burada karşılanıyor. Bunların büyük bir kısmı sadece yazısını gönderip istifade ettiği hâlde, abone olmuyorlar. Ama biz hizmetimize devam ediyoruz. *Abone olmadı, bunun yazısını koymayalım, demiyoruz.* Maksadımız hizmet olduğuna göre, takdir edenlerden Allah razı olsun.

Yaşar Elden: Burada, ortaya şu husus çıkıyor. Burası çok önemli. 360. sayıya ulaşınca kadar Erciyes dergisi her dönem bir abone problemi yaşamıştır. Buna rağmen, dergi sürekliliğini devam ettiriyor. Düşünen, merak eden, hayal eden, ben de varım diyen, medeniyet mücadelesindeki insanlarımızın bu dergiyi görmelerini, incelemelerini, tanı-

malarını ve abone olmalarını bekliyoruz.

Nevzat Türkten: Bu arada bir teşekkürde bulunmak istiyorum. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü üç sene evvel, bu üçüncü senedir, abone oluyor. İlk defa 100 aboneyle başladık. Bu sene 300 aboneye çıkardık. Şayet 500 aboneye çıkarabilirsek, sağa sola mali açıdan ağız eğmeden çıkarmaya devam edebiliriz. 300 kütüphane kolay değil. Bu dergi 300 kütüphaneye gidiyor ve yazarlarımız 300 kütüphanedeki okuyucular tarafından okunuyor ve tanınıyorlar.

Yaşar Elden: Değerli seyircilerimiz, ben de yazı hayatım müddeti içerisinde, Erciyes dergisiyle 1979 yılında tanıştım. O zamanlar birkaç şiirim yayınlandı. Ardından Nevzat ağabey, beni hikâye yazmaya yönlendirdi. Özellikle Ömer Seyfettin'i tanımaya ve Ömer Seyfettin'in hikâyelerini okumaya teşvik etti. O zamanlar ben, Ömer Seyfettin'in hemen hemen yayınlanmış bütün hikâyelerini okudum. Ve ardından hikâye yazmaya başladım. 1979–1982 yılları arasında dergide aşağı yukarı 10–12 hikâyem yayınlandı. Dolayısıyla, Erciyes dergisi bir "*mektep dergi*"dir. Erciyes, bu mektep dergi olma özelliğini devam ettiriyor.

Evet, değerli seyircilerimiz, *Kütüphaneli Evlerimiz* programında Sayın Nevzat Türkten ile yaptığımız sohbet devam ediyor. Bu arada süremiz de azalıyor. Şimdi Erciyes dergisinin ne şartlarda, ne amaçla ve ne şekilde günümüze geldiğini Nevzat ağabeyin ağzından dinledik. Biliyoruz ki Sayın Nevzat Türkten'in 15.000'in üzerinde koleksiyondan oluşan zengin bir kütüphanesi var. Kütüphane iki değişik yerde bulunuyor. Bunlardan biri, bağ evinde. Geniş ve en büyük koleksiyon buradaki kütüphanede. Bir kısmı çalışma bürosunda bulunuyor. Çalışma bürosundaki kitaplar, genellikle mesleki kitaplar ve genel kültür eserlerinden müteşekkil. Buralara, her gittiği şehirden ve ülkeden bavul bavul kitap getirdiğini biliyoruz. Şimdi bu kütüphaneleri ve kitapları ile alakalı olarak, son düşüncelerini alalım ve bugünkü programımızı sona erdirelim. Buyur ağabey, niçin bu heves, niçin bu arzu? Kitap peşinde koşmak neyin eseri... Buyurun sizi dinliyoruz.

Nevzat Türkten: Hastalık demeyelim de tutku. Bilhassa Kültür Bakanlığının kitap satış yerleri-

ne girmeye korkuyorum. Boş çıkmak mümkün değil. Nereye gitmişsem, oradan birçok kitap getirmişimdir. Özellikle üniversitelerdeki konferanslarda, sempozyumlarda... Konya'ya gittim, Erzurum'a gittim, İstanbul'a gittim. Oraların üniversitelerindeki yayınevlerinde ne varsa, bavul bavul getirdim. Taşımak için yanımdaki arkadaşlar da yardım ettiler. Yurt dışına gittiğim zaman da kril alfabeşiyle olsa da Türkçe neşriyattan epeyce getirdim. Avrupa'ya, Amerika'ya gittiğim zaman lisanım pek kuvvetli olmadığı için oralardan boş geldim. Yalnız Amerika'da oradaki teşkilatımızın, Türklerin kurduğu teşkilatın neşrettiği Atatürk hakkında bir kitap getirdim, doldurdum. Mümkün olduğu kadar okumaya çalışıyorum.

Boş durmam, Kayseri Adliyesinde 46 sene avukatlık yaptığım sıralarda, mahkemede sıra beklerden, ya derginin yazılarını gözden geçirmişimdir ya da bir şey okumuşumdur. Seyahatlerde okumak isterim ama gözü sarsıcı şeyler olunca, onu yapamıyorum. Dediğim gibi okumak da kitap sahibi olmak da bir tutku. Bu 15.000 kitabın üçte birini, belki de onda birini okumamışım. Ama bir okuyan bulunur diyor, alıp alıp koyuyorum.

Yaşar Elden: Elinize, dilinize sağlık. Nevzat ağabey çok teşekkür ediyorum. Değerli seyircilerimiz, bugün çok önemli bir program yaptımıza inanıyorum. Biz bu programla birlikte, Kayseri kültür tarihine bir kayıt düştük, not düştük. *Kütüphaneli Evlerimiz* programında, bugün Sayın Nevzat Türkten'in kütüphaneli evindeydik. Bizi misafir etti, bilgi birikimini paylaştı, çok teşekkür ediyoruz. Önümüzdeki hafta yine aynı gün ve saatte, *Kütüphaneli Evlerimiz* programında, bir başka kütüphanenin sahibiyle, bir başka kütüphaneli evde sohbet etmeye devam edeceğiz. Buyurun sevgili ağabey, bugünkü sohbetimizle ilgili olarak son sözlerinizi almak istiyorum.

Nevzat Türkten: Kitaplarımı bir yere bağışlamamı istiyorlar. Kayseri'de eskiden birçok kütüphane vardı. Osmanlı döneminden kalma. Şimdi, bunların hiçbiri yok. Ya kitapları çarçur olmuştur, eğer bir insaf ehli getirip de veya haberi olup da aldıysa eski yazılıları, Raşit Efendi Kütüphanesine koymuşlardır. Ben istedim ki kitaplarım benim adıma, bir kütüphane adında olsun, ama ilânihaye

Av. Nevzat Türkten ve Yaşar Elden

olsun. Bir yere verdiğin zaman, kayıp olup gidiyor. Talas'ta bir arsamız vardı. O zaman belediye başkanına gittim. Dedim ki buraya bir parsel ver bana, kütüphane yapayım. Bir kütüphane yapmaya kudretim yok. Ama o arsayı bir mühendise verdiğim zaman, kat karşılığında birinci ve ikinci katını bana verir, üst tarafı onun olur. Ben de burayı, kütüphane olmak koşuluyla bağışlarım. Kitaplarım da onun içinde bulunur. Raşit Efendi'nin adına binası olduğu için, kütüphanesi duruyor.

Ama camilerde vs. bulunan birçok kitap, tapuda, kütüphane olan bir yerde olmadığı için, sahipleri de zamanında ölüp gittiği için, ehil ellerde muhafaza edilmediğinden kayboldu gitti. Ama bu belediye başkanı, *"canım yaptır da ver, falan"* dedi. Parselizasyon da yapmadı ve öylece kaldı. Eğer mümkün olsa, bana ait bir arsa üzerinde, bir kütüphane binası yapılabilecek olsa, her şeyimi ona bağışlayacağım. Ama, benden sonrakiler, ne yapar, onu da bilemiyorum!

Yaşar Elden: Nevzat ağabey, sizin bu hatıranız Talas Belediye Başkanı için bir mesaj olsun. Umarım Talas Belediye Başkanı bu mesaj ile alâkadar olur.

Şayet olmayacak olursa, ben size bir gelişmeden bahsetmek istiyorum. Biz, İletişim Fakültesine bir

kütüphane kurduk. Kütüphanemiz üç bölümden müteşekkil. Bölümün biri okuma salonu, biri gazete arşivi, biri de Kayseri Eski Milletvekili Şevket Doğan'ın kitapları. Şevket Doğan'ın 12.000 kitabı vardı. Tamamını getirdik, tasnif ettik çok güzel oldu. Şu anda okuyucu hizmetinde. Buranın girişine de *"Şevket Doğan Kitaplığı"* diye bir plaket astık. Önümüzdeki günlerde de törenle açılışını yapacağız. Ben buradan size teklif ediyorum. Eğer arzu ederseniz, bu üç bölümden meydana gelen kütüphanemizin bir bölümünü de *Nevzat Türkten Kitaplığı* olarak düzenleyebiliriz. Böylece, bu programın da bir sürprizi, bir güzelliği ve bir inceliği olmuş olsun.

Nevzat Türkten: Merak etme, talibi çok.

Yaşar Elden: Evet... Peki... Değerli seyircilerimiz, bugünkü programımız burada sona eriyor. Hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Not: Bu söyleşi, 17 Ocak 2008 tarihinde, Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Kampus Televizyonu Kütüphaneli Evlerimiz Programında yayımlanmıştır.

Nevzat ağabeyle tanışmam Âlim Gerçel ağabeyden sonra olmuştur. 1985 yılıydı ve ben Fırat Üniversitesinde Edebiyat Fakültesinde öğrenciydim. Bir yaz günü Âlim ağabeyin yanındayken Nevzat Türkten Bey ile tanışmam için o zamanlar Avukatlar İş Hanı'nda olan iş yerine uğramamı istedi. Ben birkaç kez uğradım ama o zamanlar avukatlığa devam ettiği için görüşmek nasip olmadı. Sonra, bir öğle sonuydu sanırım, tanışmak nasip oldu.

Nevzat ağabey hakkında ilk intibalarım oldukça sakın bir insan olmasıydı. Gözlüklerinin ucundan bakıyordu ve elinde incelemekte olduğu bir yazı vardı. Bana da duyurmak için sanırım, Erciyes dergisinde yayınlanacak bir yazıdaki “*uydurukça*” kelimeleri düzelttiğini anlattı. Eski kelimelere son derece hâkimdi ve günlük konuşmada dahi taviz vermeden bu kelimeleri kullanıyordu. Karşımda maneviyatına düşkün tam bir Türk Milliyetçisi vardı. Âlim ağabey ile birlikte en ufak bir taviz vermeden yıllarca bu çizgide durdular ve Türk kültürünün emrinde birer nefer olarak çalıştılar.

Büronun içerisinde saksıda bir limon ağacı vardı ve Nevzat ağabey limon yetiştirmeyi başarmıştı. Büyük bir keyifle bana limon ağacının meyvelerini gösterdi. Kayserililerde bağ bahçe kültürü yaygın olduğu için toprakla, ağaçla uğraşmayı severler. Nevzat ağabey de öyleydi. Bir gönül adamı, bir fikir adamı; Talas'ın yukarılarında bir “*toprak adamı*” oluveriyordu. Hatta bürosunda limon ağacı yetiştirebiliyordu.

1986 yılında Erciyes dergisinde ilk yazılarım yayınlanmaya başladıktan sonra özellikle yaz aylarında kendisini ziyaret etmeyi sürdürdüm. Avukat arkadaşlarından Necdet Çetinok gibi, Muttalip Aytekin gibi değerli insanları öğle sonu sohbetlerinde tanıdım.

1987 yılında Edirne'de başlayan öğretmenlik hayatımda ise Erciyes dergisinin apayrı bir yeri oldu benim için. 1987 yılının aralık ayında Karaağaç İlköğretim Okulunda Batı Trakyalı Türk öğrencilerim oldu. Bir kısmı Gümölcine'den, bir kısmı da İskeçe'den... Ben onların sınıf öğretmeniydim. Yarıyıl tatili geldiğinde öğrencilerime Batı Trakya'dan masal, halk hikâyesi, tekerleme ve sayışmaca derlemeleri için ödevler vermiştim. Dönüşte dedelerinin, ninelerinin selamı ile birlikte çok miktarda folklorik malzemeyi alıp getirmişlerdi. Bu derlemeleri düzenleyip Erciyes dergisine gönderdim. Sınıf mevcudumuz yirmi civarındaydı ve bize Erciyes dergisinden 25 sayı gelmişti. Biz birkaç abonelik bedeli yatırmamıza rağmen Batı Trakyalı Türk çocuklarına her ay yirmi civarında Erciyes dergisi geliyordu. Bu çocuklar, o vakitler Yunanlıların bütün engellemelerine rağmen gümrükten bu dergileri Yunanistan'a geçirmek ve anne babalarına göstermek için çok üstün bir çaba gösterdiler. Bu yazılar, Batı Trakya'da çok etki yaptı. Birçok aile beni düğünlerine, şölenlerine davet ettiği hâlde gideмедim. Çünkü Yunan tarafı haddinden fazla sıkıydı ve gümrükten geçmek için de 100 dolar istiyordu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından. Velhasıl, Erciyes dergisinin o dönemde Batı Trakya'da iyi bir etkisi olmuştu ve gerçekten karşılıklı beklemeden yapılan büyük bir hizmetti.

Nevzat Türkten ağabey, Âlim ağabey'le yıllar yılı hummalı bir çaba sürdürdüler. Tabiri caizse kendi kendileriyle yarıştılar. Erciyes dergisi, ikisinin de hayatında en büyük iftihar vesilesi ve en büyük hizmet oldu. Erciyes, Türkiye sınırlarını aştı, bütün Avrupa ülkelerine, Amerika'ya ve Türk Dünyası ülkelerine ulaştı.

Nevzat Türkten'in Amerika Gezisi

Dr. Ömer Turnacıoğlu... Amerika'da yaşayan Kayserili bir doktor... Erciyes dergisini Amerika'dan takip eden bir Kayseri sevdalısı... 1997 yılında Kayseri Lisesi 100. Yıl Şeref Belgeseli isimli üç ciltlik devasa eseri de görünce o kadar minnettar kaldı ki bu eserleri hazırlayan kişileri mutlaka ödüllendirmek gereklidir diye düşündü. Amerika'da Dünya Türkleri Konseyi ve Türk-Amerikan Dernekleri ile işbirliği yaparak Nevzat Türkten'i ve Yusuf Özmerdivenli'yi Amerika'ya davet etmenin yollarını aradı. Kayseri'deki akrabalarına telefonla ulaşarak Yusuf Özmerdivenli'yi ve uzun yıllar Erciyes dergisini çıkaran, Kayseri Lisesinden dönem arkadaşları olan Nevzat Türkten'i Amerika'ya davet etti. Yusuf Özmerdivenli, önceleri eve telefonla gelen bu davete inanmamış ve kızına, "*Kızım seni işletmişler*" diyerek bu düşüncesini dile getirmiş. Lakin kızının kendisine bir telefon numarası bıraktıklarını söylemesi ile işin ciddiyeti ortaya çıkmış.

New York'ta, Washington'da ve Miami'de üç hafta boyunca oradaki Türklerin misafiri olurlar. Yanlarında bir miktar dolar da götürmüşler, ne olur ne olmaz diyerek... Ancak, Kayseri tabiri ile söylersek, ellerini cebine sokmalarına müsaade etmezler ve oradan güzel anılarla dönerler.

Nevzat Türkten'in "Gözlerin" Adlı Şiiri

1997 yılının aralık ayının 17'sinde Bekir Sıtkı Erdoğan Kayseri'ye gelmişti. Erciyes Üniversitesinin davetlisiydi ve konferansın ardından o akşam, üniversitenin Talas'taki tesislerinde Kayseri'nin kültür ve sanat adamları ile bir araya gelmişti. Çok hoş sohbet bir ortam vardı. Şaka yüklü sorular ve cevaplar adeta havada uçuşuyordu.

Çok büyük ısrar üzerine kıymetli büyüğümüz Nevzat Türkten, gençlik yıllarında yazdığı "*Gözlerin*" adlı şiiri okudu.

Şiirden sonraki o tatlı sataşmalardan bir bölümü nakletmek istiyorum:

Prof. Dr. Tuncer Gülensoy "*Abi, bu şiiri kime yazdın?*" diye muzipçe bir soru sorunca Nevzat ağabey mahcup oluyordu ve "*Bilmecem!*" diye cevap veriyordu.

Gülüşmeler sosyal tesislerin Talas'taki eski binasında yüksek tavanlara kadar yansdı.

Hasan Sami Bolak ağabeyimiz "*Abi, şiirde kızlarla saklambaç felan oynardık diyon, bu şiiri kaç yaşlarında yazdın?*" diye ortamı biraz daha ısıtınca:

Nevzat Türkten "*Ne bileyim, herhalde 19-20 yaşlarında vardım.*" diyerek daha keskin bir cevapla işi bitirmişti.

Erciyes TV için "*Ab O Eski Günler*" isimli belgesel programın çekimlerinde Nevzat ağabeyle yine yan yana geldik. Konumuz eski Kayseri idi. Hatırladığı eski Kayseri'nin bütün ayrıntılarını kaydetmeye çalıştık. Kayseri'nin sınırları, mahalleleri, çarşıları, pazarları; Kayseri'de eski yaşantı derken Nevzat ağabey, kendi hayatı ile ilgili bilgileri de verdi ki gerçekten çok önemli bilgilerdi. İlk kez Nevzat ağabeyi, aile büyüklerini anlatırken gözleri ıslanmış görmüştüm. Bütün anlattıklarını Kayseri'nin hafızasına koyduk ve gelecek nesillere bırakmak için her şeyi yaptık.

Türk kültürüne ve medeniyetine çok büyük hizmetlerde bulunan kültür abidesi Nevzat Türkten'i Kayseri'nin ve aziz Türk milletinin asla unutmayacağını düşünüyor, Allah'tan uzun ve sağlıklı bir ömür diliyorum.

Hâlimizi, Yahya Kemal'in mısraları söyler: “*Sevdiklerim gidiyorlar birer / Ay geçmiyor ki almayayım gamlı bir haber.*” Yıllar yılı, gidenlerle beraber hüznü andığım bu söyleyişi bütün zerrelerimde duyduğumu zannedirdim. Yaşadıkça gördüm ki yanlışmışım. “*Vakittir!*” diyen sesi şimdi bütün çaresizliği içinde tadararak duyuyorum. Apaçık belli ki, son zamanlarda, bu beytin bütün acılığıyla hissettirdiği kader noktasındayız. O gün, gelene geçene her zaman huzur dilinden konuşan Hacı Bayram Camii avlusuna sinen, şevkin ve hüznün akkoruna karışan hâlimiz buydu. Hazret, misafirini hararetle karşılarken, içimize “*kendine yan!*” diyen sesin aksi yerleşmişti.

Bir dostun dediği gibi, giden için bayram, kalan için hasretti. Evet, gerçeğin gerçeğiyle yandık: Dr. Müjgan Cunbur Hanımefendi'nin göçüşüyle, insan fakiri dünyamıza bu ağır üzüntünün ağır güllesi düştü.

Ölüm, insana beklenmedik şeyler söylüyor. Az çok duyan ve bilenlerimiz için, hayatı keskin çizgilerle onda tanımak, her gidenin ardından bir görünüşü ve belki manasıyla yüz yüze gelmek kaçınılmaz gibi. Anlıyor ve daha önemlisi duyuyoruz ki, bu dünyadan gidiş, hem zihnimizi hem gönlümüzü terbiye eden müthiş gerçek. Bu apaçık gerçek, kendini saklamakta da sayıya sığmaz yollar bulur. Bir sis bulutu arkasından görünen ne duyular, ne anlamalar ortasında kalakalırız.

Müjgan Cunbur adlı güzeller güzelinin bu dünyadan göçüşü, bana bu dikkatin penceresinden göründü.

O, aramızdaydı. Bizim gibi bir canlıydı. Elbette farklıydı ve elbette o farkı hepimiz bildirdik: Bizden çok fazla bilen, çok fazla duyan ve bütün bildiklerini herkese vermekten haz duyan müstesna bir insandı. Böyle bilir, böyle sever, sayardık. Öyleydi. Ancak, Müjgan Cunbur'un bunlardan çok fazla ve bütün bunlarla izah edilemeyecek kadar başka bir insan

yüksekliğini temsil ettiğini anlamak için, güneşin parlak ziyasının üzerimizden kalkması gerekti. Bir perde kapanırken, onun asıl şahsiyetini veren katlardan bir katın perdesi açılmış olacaktı.

Başka bir söyleyişle, aramızdan bedeni çekilince, ruhuyla temas kurma imkânında olanlar için, başka bir cihetten gün ışıdı. Ölüm denen esrarlı başlangıç, bunu her yakınıımızı alısta ince bir sızıyla duyurur. Hayatta olanları, en iyi gösteren ölümdür.

Eminim, sağlığında ruhuyla şöyle böyle biliş tutmuş olanlarımız için de bu söz doğrudur. Onlar da diğer sırlı katmanların eşğine vardılar. Onu kendi gerçeğinde başka türlü bir derinlikle görme ve anlama fırsatına erdiler.

Bunu bize düşündüren ve daha önemlisi hararetle söyleten, Müjgan Hanım'ın olağanüstü hayatıdır. Doğumundan itibaren her türlü fevkaladelikle içiçe bir ömür sürmüştür.

Mutlaka üzerinde durulması gereken bir husustur: Müjgan Hanım, fizik bakımından eksikli doğmuştu. Sağ kolu ve ayağından özürlüydü. Bastonla yürüyebiliyordu. Sadece sol elini kullanabiliyordu: Baston o elindeydi, kalem o elindeydi ve her işi de o elle görüyordu. Aile büyüklerinin bu hayattan çekilmesiyle yalnız kalmış ve 40 yılı aşan bir zamanı tek başına yaşamıştı. Maddeten böyle bir yarımlıkla muazzam bir bütünlük, hatta bütünlükler kurmanın ışıklı yolunu bilmek ve bildirmek üzerinde durmak lazımdır. Müjgan Hanım'ı anlamanın sırrı -zannımca- burada gülümser.

Bugün, fark edilmeyecek kadar geride görünen bu fizik gerçeklik, her insan için temel bir problem hâlinde yaşanmasına şaşılacak caydırıcı bir engel, hatta travmadır. Çevremizde bu durumdaki sayısız insanın evinde köşesinde günlerini tamamladığını ve cemiyete pek fazla karışmadığını biliriz. Müjgan Hanım gibisi ise galiba yoktur.

Geleceğim yer malum: Nasıl oldu da, bunca fiziki imkânsızlık ortasında kendini ilme, sanata, Türklüğe, insanlığa veren bir dev şahsiyet ortaya çıktı? Üzerinde durulacak nokta budur. Çünkü -tabiri uygun görülürse- Müjgân Cunbur'un içtiği iksir buradadır. Halk şiirimizdeki "badeli şairler" gibi, divan şiirimizdeki "o sagardan içenler" gibi, ötelere haber alacağımız bir meseledir. Şüphesiz, ender bir insanlık durumuyla, az rastlanan bir olağanüstülikle karşı karşıyayız ve bunu izah edecek bir anlama, denemesine muhtacız.

Bilenler, bir tasavvuf çeşmesinden su içtiğini söylüyorlar. Öyleyse, eksik gibi görünen fiziki taraflarını unutturmakla kalmayıp avantaja çeviren, hatta başka eller, başka ayaklar bağışlayan bir ruh ameliyesinden bahsediyorlar. Muazzam bir enerji yüklemesiyle, harikulâde bir değişmeye işaret ediyorlar. Evet, bu kaynağa dikkat etmek, onu anlamanın şifresini saklıyor olmalı.

Böylesi ancak masallarda olur dense doğrudur. Mucizeli bir insanlık hikâyesi dense yine doğrudur. Ancak bu, ne bir efsanedir, ne de bir masaldır. Masalları aşan, gerçekten gerçek bir hayatın bize bağışladığı şahane bir örnektir.

Nasıl bir hayat kurduğuna ve nasıl yaşadığına bakmak, çok şaşırtıcı güzellikler duyurur. İlk akla gelen cümle belki de şudur: Müjgân Hanım'ı tanıyıp da sevmeyen varsa bile enderdir. Memleketin en kavgalı günlerinde, kavga eden taraflardan yolu, yoluna düşenler onu aynı şekilde severlerdi. Elbette bir hayat görüşü vardı. "Vardı" ne demek, kendisi fikirden ibaretti. Hemen her konuda, derinden duyarak şahsiyetini mayaladığı, düşünerek kendine mal ettiği ve yaşadığı fikirleri vardı. Elbette düşünceleri itibariyle de bir tarafa yakındı. "Yakındı" deyişim, onun mizacını anlatmak içindir: Yoksa tarafı görünürdü, çünkü yaptıkları belliydi. Kültür tercihleri açıktı. Uğraştığı sahalara ve seçtiği konular itibariyle de bu kültürün içinde derinleşmişti.

Yalnız, bir şeye uzaktı: Günlük siyasetin kör dövüşüne asla itibar etmezdi. Şu veya bu parti-

nin adamı olmak şöyle dursun, kime oy verdiği bile çok az kimse tarafından bilinir ve üzerinde konuşulmazdı. İşini yapar ve işini yapanlarla yakınlaşırdı.

Bu konuyu geçmeden mutlaka söylemem gerekir: Onun kadar vatan ve millet sevgisi yüksek bir kimse nadir bulunurdu. İliklerine kadar Türktü. Milliyetine, iman derecesinde bağlıydı. Memleket derdini duymada, vatan duygusunda ve bu vatanın insanlarını sevmeye fevkalâde içliydi. Türk'ün asaletiyile süslenen ve yükselen bir insanlık duygusundaydı. Bütün çalışması, bir bakıma Türklüğü, düştüğü zayıf durumdan kurtarmak ve memleket çocuklarını kendi büyüklüğünün şuuruna vardırma içindi. Bu konuda pek çok örnek yaşanmıştır. Bir örnek vermek isterim. Seçtiğim örnek, Yavuz Bülent Bakiler'e anlattığı, *Türkistan Türkistan* kitabına giren bir Afganistan hatırasıdır:

"UNESCO, 1967 yılında Afganistan'da bir Yazma Eserler Semineri düzenlemişti. Dünyanın birçok ülkesinden gelen uzmanlar, başkent Kabil'de toplanmışlardı. On gün süren seminere Türkiye adına ben katılmıştım. Çalıştığımız binanın önünde, seminere katılan delegelerin mensup oldukları milletlerin bayrakları dalgalanıyordu.

Afganistan'da Türkistan'dan göçmen olarak gelmiş Özbek kardeşlerimiz var. Bayrağımızın gönderde dalgalanması, Özbekler arasında büyük bir heyecan doğurmuştu. Gruplar hâlinde geliyorlar ve bir denizi, efsanelerle yüklü bir dağ veya muhteşem bir manzarayı seyrederek gibi, saatlerce bayrağımızı seyrediyorlardı.

Afganlı dostlarımız, beni Emanullah Han'ın yazlık köşküne yerleştirmişlerdi. Geceleri orda kalıyordum. Köşk dediğim de bizim iki katlı, eli yüzü düzgün Anadolu evlerine benziyordu. Köşk, Kabil'in 10 km kadar dışındaydı.

Bir sabah çok erken saatlerde bir kaval sesiyle uyandım. Dışarıda ince uzun, yanık

bir kaval sesi vardı. Çağırın, yalvaran, hıçkırın bir kaval sesi. Heyecanla pencereye koştum. Gördüm ki karşımda bir kerpiç duvarın dibinde 70-75 yaşlarında bir dede, benim pencereme bakarak kaval çalıyor.

Dedenin bir Türk olduğunu görünce daha çok heyecanlandım. Afganistan'da bin Afganlı arasından bir Özbek Türkü'nü bir çırpıda bulup çıkarmanız o kadar kolaydır ki! Giyindim ve dışarı çıktım. Yaşlı Özbek'in yanına gittim. Kavalını duvara dayadı. Beni derin bir saygı ve sevgiyle selamladıktan sonra sordu:

- Bizim bayrağımızı Kabil'de dalgalandıran o kadın efendi sen misin?

- Benim baba!

dedim. Sevimli Özbek'in yüreğime bir ateş parçası gibi düşen sözlerini ömrümün sonuna kadar unutamayacağım:

“ O bayrak Türkiye’de dalgalandıkça, biz burada yitip bitmeyeceğiz! Gördüğün gibi ben bir çobanım ve Türküm! Sordum soruşturdum; burada kaldığımı öğrendim. Geldim ki, seni kaval sesiyle uyandırayım ve sana süt ikram edeyim.”

Müjgan Cunbur, uzaklara dalarak devam etmişti:

“Orada bulunduğum günlerde, o yetmiş beşlik dede her sabah beni kaval çalarak uyandırdı ve bana her sabah koyunlarından sağıp getirdiği süttten ikram etti!”

Hiçbir aşırılığı görünmeyen, olanı olduğu gibi kabul eden, hayatını bütün zorlukları içinde dalgalı yaşayıp sivriliklerden uzak duran Müjgân Hanım'ın Türklük meselesindeki tavrı bu misalde gayet nettir.

Yalnız, işinde prensip belliydi: Kendisine başvuran herkesi kimliğine bakmadan güneş gibi ısıtırdı. Bunu nasıl başardığına dair yazının genelinde bazı ipuçları bulunabilir, ama asıl şifreyi bilecek durumda değilim. Onun işi, işe yarar adam yetişmesiydi. Her zaman teşviki de yönlendirmesi de iş ve çalışma çerçevesin-

de şekillenirdi. Bundan dolayı, çalışmaya, durmadan çalışmaya ve eser vermeye uğraşan dar, ama durmadan değişen ve eklenerek çoğalan bir kadro, her zaman çevresini sarardı. Her anlayış ve meşrepten insanla zenginleşen bu kadronun yıllar içinde binleri bulduğunu söylemek kat'iyen mübalağalı olmaz. Çünkü bugün sosyal ilimler sahasında adı olan genç yaşlı bir araştırmacılar ordusu, bir şekilde onun ilgisini, desteğini, teşvikini ve yardımını görmüştür.

Millî Kütüphane'yi, Adnan Ötügen'den sonra âdeta yeniden kuran odur. Yeni binası da onun zamanında yapılmıştır. Devraldığı zamandan sonra Millî Kütüphane'yi nereden alıp nereye getirdiği, ne kadar kitap kazandırdığı, ne kadar yazma ve nadir eserin onun sayesinde kurtulduğu ve kitap sanatlarının dirilişinde ne kadar rol oynadığı üzerinde mutlaka çok geniş araştırmalar yapılacak ve yayınlanacaktır. Biyografisini yazacaklar, bu noktaları aydınlatacaklar ve asıl o zaman ne büyük bir şahsiyet karşısında bulunduğumuz ayan beyan görülebilecektir.

Millî Kütüphane'de, ders vermeyi hiç aksatmadığı Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde ve evinde kendisinden faydalanan binlerce kişinin her birinin onunla kalıcı bir hatırası vardır. Bu da hayret ve hayranlık uyandıracak bir meseledir. Kimi dinlediysen, bana anlattıklarında iz bırakan bir Müjgân Cunbur görünüyordu.

Bu hatıraları derlemek ne güzel bir iş. Onun asıl portresi belki bu hatıralardaki şifrelerde açığa çıkacaktır. En çok rastlanan belki şöyle bir olay olacaktır: Yirmili yaşlarda bir genç akademisyenin aradığı kaynağı bulamayıp ümidini kestiği noktada, yoluna Millî Kütüphane Genel Müdürü Müjgân Cunbur çıkar. Yüzlercesi aynı tükeniş noktasında onunla karşılaşır ve yollarına devam edecek can suyuna ulaşırlar. Bütün yolların tıkanıdığı noktada, kütüphane kapalıyken, tamirat varken, yeni bina yapılıırken, yer yokken, zaman bitmişken. Her türlü imkânsızlık hâlinde, onun bulunduğu bir çare mutlaka vardır. Bu durumlarda, mütevazı makam odası ve evi de çalışmak isteyene açık-

tır. Araştırmacılığın başlangıcındaki gençleri örnek verdim, elbette sadece onlar değil: Yerli ve yabancı, bilgiye erişmeye çalışan herkesin işini kolaylaştıran, hizmetine eğilmeyi, tanrı buyruğu gibi kabul eden bir karakterle örülmüştü.

Bir defa karşılaştığı bir kimsede bile ömür boyu eşlik edecek bir tesir bırakırdı. Bu kadar iddialı bir cümle edecek kadar çok örnek dinlediğimi bilmenizi isterim. O sade insan, kendini siler gibi yaşayan, şatafattan, gürültüden, hele hele öne çıkma, gururlanma ve böbürlenme arızalarından büsbütün uzak bu eşsiz karakterin her dokunuşunun iz bırakması belki de tabiidir.

Saflaşmış, arınmış, şeffaf bir zihin ve gönül, işini vasıtasız görür. Hedefe yürürken, ayağına takılan çelmelere de taşlamaya da edilen kem sözlere de çekememezliğin kısılcasına da aldırılmaz. Ancak işini yapamadığına yanar. Sebebi görür, orada takılıp kalmaz. Müjgân Hanım böyle der, böyle yaşardı. Sıradan bir insanı bezdirecek, caydıracak çok şey gördüğü, çok şey yaşadığı tahmin edilebilir. Hedefi asla şaşmamıştır. Tam bir ideal insanıdır.

Onun işi vermektir. Kim kendisinden ne istiyorsa vermek için çırpınırdı. Bakınca, çok zaman sanki isteyene borçluymuş gibi davrandığını düşünürdüm. Temaslarımda, bana böyle görünürdü. Sözlerimden, heyecanlı ve neredeyse telaşa varan bir davranış hâlimden bahsettiğim anlaşılmasın. O bunu çok sakın ve sanki duru bir su görünüşünde akıttırdı. Karşısındakine kat'iyen bir yük yüklemeyi yapardı. Çok sık temas edenlerde bıraktığı intibayı doğrusu çok merak ederim. Eminim, onlara duyurduğu daha ileri hislerdir. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Onunla bir kere görüşen, konuşan kimse, adını koyamadığı bir iç ferahlığı duyar. Aldığı bilginin ötesinde bir alışveriş başlar. Bir bağ kurulmuştur, çok yeni ve çok eski bir bağ. Hem taze hem ömürlerce yıllanmış. Ve yolu ona bir kere düşen, yaşayışında hep bu tadı arar. Onun farkı, bunu duyurmasındadır. Bir bakıma tiryakilik yaratır.

Tekrar tekrar o hâli yaşamak istersiniz. Kaybettiğimiz böyle bir insan, böyle bir değerdir. Eserleri hakkında erbabı çok şey söyleyecektir. Millî Kütüphane gibi muazzam bir eserin ve yetiştirdiği binlerce insanın yanında, çeşitli alanlarda yazılmış pek çok eseri vardır. Değişik disiplinlerde eser vermesi, sadece Kütüphaneci olmasıyla açıklanamaz. İlk akla gelen, Cumhuriyet'in ilk yıllarında doğmuş olmasına rağmen, eskinin çok yönlü ilim ve kültür insanlarına benzemesidir. Bir tarafıyla, efsanevi kitapseverimiz, kütüphanecimiz Ali Emîrî Efendi'dir; bir tarafıyla, tanıdığı ve takdirini kazandığı çok renkli bir eski zaman entelektüeli İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal'dır. Bunlara ilaveten biraz Sadeddin Nüzhet, biraz Gölpınarlı'dır. Ve tekke görmüşlükte, terbiye ve tesviye edilmişlikte muhtemelen ileri bir örnektir.

İlimdeki yeri üç sahada derinleşir: Divan edebiyatı, kütüphanecilik ve folklorculuk. Bunlara, doktora yaptığı yeni edebiyatı, Türk dünyası edebiyatını, biyografığı ve daha başkalarını da ekleyebilirsiniz. Bunları düşünür ve kafamda sıralamaya çalışırken, bir dostuma, reaksiyonunu merak ederek, mübalağalı bir söz ettim. Dedim ki "*Divan edebiyatı, kütüphanecilik ve folklor sahasının bütün mensuplarını toplasak, yer yer Müjgân Hanım'ın onlardan fazlasını görebiliriz.*" Elbette, bu sözün akademik değeri yoktur. Muhtemelen entelektüel değeri de zayıftır. Yalnız, Müjgân Hanım'ın yüksek değerine işaret yanında, bir konuya dikkat çekebilir. O da şudur: Eski kültürün içine doğanlar, bizim gibi yazılanları sökmeye çalışarak öğrenenlerden fersah fersah ilerdedirler. Onlar henüz tam bozulmamış yerli hayatı, şifahi kültürü de biliyorlardı. Bunun yanında hem yazılanları hem yazarları, hem duyan hem duyuranları, asıl önemlisi yaşananları ve yaşayanları görmüşlerdi. Bizim, her türlü gayrete rağmen kapatamayacağımız mesafe burada aranmalıdır.

Sevgili Müjgân ablamın gidişine tomar tomar hüzün katan bir husus da budur.

Bazı şahsiyetler vardır ki bir enstitü, akademi ve kültür merkezi gibi çalışır. 25 Eylül 2013 çarşamba günü ebedî âleme göç eden, tanınmış bilim insanı ve yazma eser uzmanı Dr. Fatma Müjgân Cunbur da böyle bir deryaydı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi kütüphanesinde başlayıp Millî Kütüphane Genel Müdürlüğüne uzanan yaklaşık 60 yıllık meslek hayatında pek çok araştırma ve katalog projesinde yer almış, önemli yayınlara imza atmıştı.

Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu projesinde üst düzey sorumlu olarak bulunan ve bir dönem Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Kürsüsü'nde dersler de veren Cunbur, bir yandan Yunus Emre, Fuzuli ve Karacaoğlan gibi büyük şairlerimizin biyografilerini yazıp şiirlerini yayımlarken bir yandan da Türk Kadın Yazarlar Bibliyografyası, Farabi Bibliyografyası ve Ali Kuşçu Bibliyografyası gibi bilim tarihimize eşsiz kaynaklar kazandırmıştır.

Kütüphaneci ve edebiyat araştırmacısı olarak Müjgân Cunbur, 12 Ocak 1926 tarihinde İstanbul Fatih'te dünyaya geldi. Temel eğitiminden sonra Ankara II. Ortaokulda okudu. Ankara Kız Lisesinden 1944'te, Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1948'de mezun oldu. "*Gülşebri ve Mantıku't Tayr'ı*" konulu teziyle doktorasını 1952'de verdi. İlk görevi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesinde yazma eserlerin musannifiğidir. 1954'te Millî Kütüphane kütüphaneciliğine tayin edildi. Sırasıyla Yazmalar, Nadir Eserler Bölümünü kurmak üzere bu bölümün şefliğine ve Mikrofilm Arşivini geliştirmek üzere Mikrofilm uzmanlığına getirildi. 1957'de başlayan bu görevi 1959'a kadar

devam etti. 1959-1960 yıllarında bir yıl Millî Kütüphane Müdür Vekilliği yaptı. Bu görevden istifa etti. Uzman olarak eski görevine döndü. Adnan Ötüken'in kültür müsteşarı olması üzerine ikinci defa Millî Kütüphane Müdürlüğü'ne tayin edildi. Millî Kütüphane, genel müdürlük olunca, unvanı 1965'te Millî Kütüphane Genel Müdürü olarak değiştirildi. 1978'de Kültür Bakanlığı Müşavirliği'ne atandı. Türkiye Kütüphanelerindeki Yazma Eserlerin Kataloglarının Hazırlanması Projesi'nde Anadolu'daki yazma eserlerin sorumluluğu verildi. Bir ekibin başında yazma eserlerin kataloglarını hazırlamak üzere Amasya ve Antalya'daki kütüphanelerde geceli gündüzlü çalıştı. Hep çalıştı, çabaladı ve kutsal bir gayretin, ulvî bir gayenin sahibi oldu.

Müjgân Cunbur, 1980'de Millî Kütüphane binası inşaatının bitirilmesi için bakanlık müşaviri kadrosunda Millî Kütüphane Müdür Vekilliği'ne getirildi. 1984'te Millî Kütüphane Başkanı olarak görev unvanı değişen Cunbur, bu arada ilk bilgisayar donanımını sağladı. 1986'da kendi isteğiyle emekli oldu. 1960-1982 yılları arasında öğretim görevlisi olarak Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nde Yazma Eser Bibliyografya Müracaat Eserleri derslerini okuttu. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı Atatürk Kültür Merkezine aslî üye seçilen Cunbur, 1983-1992 yılları arasında üç dönem başkan olarak görev yaptı. Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi'nde görev aldı.

Yazı hayatı 1948'de Kırşehir gazetesinde "*Üç Karşehirli Dost*" başlıklı yazıyla başlamıştı. Az sayıda kaleme aldığı şiirleri ve makaleleri bazı dergilerde yayımlandı. Türk edebiyatı ve kültürü konularında yaptığı inceleme ve bib-

liyografya çalışmalarıyla tanındı. Yurt içinde ve yurt dışında kongre, sempozyum, seminer, panel ve ilmî toplantılara katılıp bildiriler sundu. Türk Folkloru, Türkiye Millî Kültür Vakfı, İLESAM, Türk Folklor Araştırmaları Kurumu ve ESKADER'den ödüller aldı. Birçok ilmî kurumun üyesiydi.

Müjgân Cunbur ömrü yazı yazmakla, araştırma yapmakla, eser vermekle geçmiş bir âlimeydi. Bütün eserlerinin tam bir dökümünü yapmak kolay değil. Onun öncelikle bibliyografya çalışmalarını anmak gerekiyor. İşte bu eserler: Türk Kadın Yazarlarının Eserleri, Fuzûlî Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi, Farabi Bibliyografyası (İsmet Binark, Necmeddin Sefercioğlu ile), Ali Kuşçu Bibliyografyası, Ömer Seyfettin Bibliyografyası, Ahmet Haşim Bibliyografyası, Yahya Kemal Beyatlı Bibliyografyası. Hazırladığı kataloglar: Atatürk'ün Özel Kütüphanesi Kataloğu, Millî Kütüphane Yazmalar Katalogu (Dursun Kaya, N. Ünver ile), Türkiye Basmaları Toplu Kataloğu (D. Kaya ile), Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Katalogu (D. Kaya, N. Ünver, H. Yılmaz ile). Ayrıca Başakların Sesi, Türk Halk Şairleri Hayat ve Eserleri (1966), Türk Kadınının Şiiri (Neriman Saryal ile). Yunus Emre'de Namaz, Yunus Emre'nin Gönlü, Karacaoğlan-Hayatı ve Şiirleri, Ölümünün 20. Yılında Ord. Prof. Dr. Sadri Maksudi Arsal, Atatürk ve Millî Kültür, Millî Mücadele'de Türk Kadını (İ. Enginün, C. Özdemir'le), Anadolu'nun Bütünleşmesinde Ahmed Yesevi'nin Yeri, Türk Kadını İçin isimli eserlerde imzası var. Hazırladığı eserler arasında Fuzûlî Divanı, Yeni Hayat ve Doğru Yol (Ziya Gökalp) ile Son Asır Türk Şairleri de bulunuyor. Örnek insan Müjgân Cunbur'u rahmetle anıyorum.

GERÇEK DEVLET ÖZÜR DİLEMEZ

Prof. Dr. S. Yağmur GÖMEÇ

Gün geçmiyor ki Türkiye'de sun'i gündemler ve tartışmalar yaratılarak itibarımız üzerinde birtakım çevreler oyunlar oynamasın. Bunların ne maksatla ve hangi mihraklar tarafından ortaya atıldığını elbette ki Türk aydını da Türk Devleti de biliyor.

Malumdur ki 1915'in 100. yılının yaklaştığı şu günlerde birtakım hainler, samimiyetsizler, devamı olduğumuz Osmanlı Devletinin Birinci Dünya Savaşı sırasında, ülkemizde Türklerin düşmanlarıyla işbirliği yaparak savunmasız köy ve kasabalarımızda silahsız halka zulümler ve katliamlarda bulunan bir grup Ermeni'nin ikamet ettikleri yerlerden alınarak başka mahallere yerleştirme (tehcir) hadisesi esnasında zarar görmeleri sebebiyle özür dilememiz gerektiği yolundaki fikirlerini yeniden ileri sürmeye başladılar. Esasında Türkiye Cumhuriyeti, şu anda Osmanlı Devletinin o son zamanlarından çok daha güçlü ve kimseye eyvallah etmek zorunda olmadığı bir durumdadır. Bu yüzden kimse Türk Devleti istemediği takdirde ondan hiçbir şeyi koparamaz. Devlet bunu hem içeride hem de dışarıda gösterebilecek kudrettedir.

Devlet nedir? İlim adamlarının tanımlamalarına göre; *toprağı, üzerinde yaşayan bir halkı bulunan ve onları ortak değerler etrafında birleştiren siyasi bir müessesedir*. Dolayısıyla bu kurum toplumun düzenini, güvenliğini, huzurunu, refahını göz önünde bulundurur. Kanunlar çerçevesinde adı, bayrağı, istiklal marşı, sınırları olan bu özel yapıyı temsil eder.

İşte bu niteliğiyle devletin görevlerinden biri de hiç ayırım gözetmeden vatandaşlarının mal ve can güvenliğini sağlamaktır. Osmanlı Devleti de zamanında bunu yapmıştır.

Hudutları dâhilinde yaşayan halkın bir kısmını, yine kendi tebâsı olan başka bir gruptan korumak maksadıyla onları ülkenin değişik yerlerine göndermek zorunda kalmıştır. Bu, olağanüstü zamanlarda her devletin başvurduğu bir yöntemdir. Dönemin şartları göz önünde bulundurulmadan, bugünkü varsayımlarla tarih hiçbir zaman yargılanamaz. Dolayısıyla o çağda böyle bir hareket gerekliydi ve Türkiye de bunu yapmıştır. Günümüzde öyle bir vaziyet zuhur ettiği takdirde yine aynı şeyler olabilir. Buna da kimsenin laf etmeye hakkı yoktur. Hele birtakım halklara gözümüzün önünde bazı devletlerin açıkça katliamlar ve soy kırımlar yaptığını hesaba katılacak olursa. Bu ülkelerden biri de Ermenistandır. Avaz avaz bağırarak bu insanlara, önce kendinize bakın deriz. Onlar, Azerbaycan Türklerini çağın en son ve en büyük insan kıyımına tabi tuttular. Bunun yanında Türkiye'nin, Ermenileri I. Dünya Harbinde buldukları topraklardan alarak başka mekânlara götürmeleri ve bu sırada yollarda vukua gelen hadiseler gayet masumanedir. Bu yüzden bazı devletler ve kuruluşlar Türkiye'ye bir şey söylemeden önce kendi pisliklerini temizlemelidir.

Değirmek istediğimiz bir diğer husus ise şu veya bu şekilde geçmişte cereyan eden birtakım yanlışlardan dolayı bir ülkenin özür dileyip, dilememesidir. Bugün bu konuda da dünya kamuoyunda değişik görüşler veya yönlendirmeler vardır. Eli kolu bağlanarak zavallı duruma düşürülmeye çalışılan Türkiye'ye karşı yoğun bir baskı kampanyası yürütülüyor. Ne imiş, efendim Avustralya Aborjinlerden, Almanya Yahudilerden özür dilemiş. Türkler de bunu yapsa ne olur? Bir kere kişilerin veya kurumların özür dilemesi için her şeyden evvel ortada bir suçun ve suçlunun olması lazımdır. Bütün bunlar bir yana Avustralya gibi daha dün ortaya çıkmış, devlet geleneği olmayan bir

memleket ile Türkiye bir tutulamaz. Almanya ise, İkinci Dünya Savaşından da yenik çıkmış ve bazı suçlar ona zorla kabul ettirilmiştir. Haydi, aynı şeyleri bugün Almanya'ya yaptırın da görelim! Bu asla mümkün değildir. Zaten bunlar güçlü Almanya'nın da umurunda değil.

Biz Türk milletiyiz ve tarihin yaşayan en eski iki devletinden biriyiz. Daha dün peyda olmadık. Cihan tarihinde onurlu bir yere sahibiz. Zalimin düşmanı, mazlumun hamisi olarak tarihe geçtik. Bunu üç beş kişinin hezeyanı ile ayaklar altına aldırmayız. Hiçbir onurlu devlet, gerekçesi ne olursa olsun kimseden özür dilemeyeceği gibi, Türk milleti olarak biz de kimseden özür dilemiyoruz.

GİTSİN

Dert etme hiç, sakın takma kafana,
Bırak yakasını, giderse gitsin,
Ne zaman bir umut verdi o sana,
Sevgisi yürekte biterse bitsin.

Yürek bu, acısı mutlaka geçer,
Tek başına, sevgisiz kalsa da naçar,
Bu yürek mutlaka bir sayfa açar,
Salıver bir hayale, geçerse geçsin.

Zaten bir muamma, güldü yürekte,
Savrulup dağılan küldü yürekte,
Minnetim yok artık, öldü yürekte,
Gök ekini gibi biçerse biçsin...

Yürek bu, söyletir, bazen de yazar,
Okuyup üfleyin değmesin nazar,
Her yolun sonunda, mutlaka mezar,
Hiç arayıp sorma, göçerse göçsün.

Ertuğrul KALAFAT

